

SEPAan SIIRTYMINEN YRITYKSESSÄ

CASE – Isku-konserni

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden ala
Taloushallinto
Opinnäytetyö
Kevät 2011
Ville Streng

Lahden ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma

STRENG, VILLE: SEPAan SIIRTYMINEN YRITYKSESSÄ
Case – Isku-konserni

Taloushallinnon opinnäytetyö, 39 sivua, 1 liitesivu

Kevät 2011

TIIVISTELMÄ

Yhtenäinen euromaksualue Single Euro Payments Area eli SEPA on EU:n laajui-
nen maksamisen integraatiohanke. Sen tavoitteena on helpottaa rajat ylittävien
elektronisten maksujen tekemistä tilisiirtoina, suoraveloituksina tai pankkikortti-
maksuina. SEPAn siirtymävaihe alkoi vuoden 2008 alussa ja hanke oli alun perin
tarkoitettu saattamaan loppuun vuoden 2010 loppuun mennessä. Pankeille on myönnet-
ty lisäaikaa SEPAn suhteen vuoden 2011 lokakuun loppuun asti.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää SEPAn yleiset tavoitteet ja sisältö. Työssä
käsitellään myös SEPAn aiheuttamia toimenpiteitä ja sen aiheuttamia kustannuk-
sia yrityksen kannalta.

Työn teoriaosuudessa selvitetään SEPAn keskeinen tarkoitus sekä sen mukanaan
tuomat muutokset. Olennaisimmat muutokset koskevat palveluita, teknologiaa
sekä maksupalvelulakia. Teoriaosuudessa keskitytään erityisesti SEPA-
palveluihin: tilisiirtoon, suoraveloitukseen sekä maksukortteihin. Tämän lisäksi
SEPAn siirtymäsuunnitelma ja aikataulun sisältö kuuluu työhön.

Tutkimusosion tiedot on kerätty havainnoimalla sekä haastatteleamalla. Case-
tutkimuksessa selvitettiin SEPAan siirtymisen aiheuttamia kustannuksia ja toi-
menpiteitä suomalaisessa huonekaluyrityksessä, Iskussa. Tutkimuksessa todettiin
SEPAn käyttöönoton aiheuttavan huomattavia kustannuksia yritykselle.

Yhtenäisen euromaksualueen hyödyt tulevat näkymään pidemmällä aikavälillä
muun muassa maksutapahtumien nopeutumisen sekä maksujen hintojen laskun
muodossa. SEPAan siirtyminen on myös hyvä tilaisuus luoda katsaus yrityksen
taloushallinnon toimintaan ja sen kehittämiseen.

Avainsanat: SEPA, yhtenäinen euromaksualue, SEPA-palvelut

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Studies

STRENG, VILLE:

Moving towards SEPA in a company
Case – Isku Group

Bachelor's Thesis in Financial Management, 39 pages, 1 appendice

Spring 2011

ABSTRACT

Single Euro Payments Area, SEPA is an integration project for payments in the European Union. The goal for the project is to make electronic cross border payments easier in terms of wire transfers, direct debiting and bank card payments. Transition period for SEPA started in the beginning of 2008 and the project was originally supposed to be complete at the end of 2010. Banks have been given additional time with SEPA until the end of October 2011.

The objective of this study is to find out the common goals and content of SEPA. This study also explores different effects, actions and expenses of SEPA in the Isku Company.

The theoretical background of the study explores the SEPAs pivotal purpose and the changes it brings. The most essential changes apply to services, technology and payment services legislation. The theoretical background focuses especially on SEPA-services: wire transfer, direct debiting and bank cards. In addition, transition plan and the timetable of SEPA are included on this study.

The data for the case study was obtained through observation and an interview with the company. The case study explored the expenses and actions caused by SEPA in a Finnish furniture company, Isku. The study shows that the introduction of SEPA causes significant expenses to a company.

The benefits of the Single Euro Payments Area will be seen in the long run in terms of quicker payments and the lower payment fees. Transition to SEPA is also a great opportunity for a company to have an overview and develop the operation of its financial management section.

Key words: SEPA, Single Euro Payments Area, SEPA-services

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Työn tavoitteet, tutkimusongelmat ja -menetelmät	1
1.2	Opinnäytetyön rajaukset	3
1.3	Aiemmat tutkimukset aiheesta	4
1.4	Opinnäytetyön rakenne ja sisältö	5
2	SEPA – YHTENÄINEN EUROMAKSUALUE	7
2.1	SEPA:n tarkoitus	7
2.2	SEPA:n tuomat muutokset	8
2.2.1	Palveluiden muutos	9
2.2.2	Teknologioiden muutos	9
2.2.3	Maksupalvelulaki ja lainsäädännön muutos	10
2.3	Siirtymäsuunnitelma ja aikataulu	12
3	SEPA-PALVELUT	14
3.1	SEPA-tilisiirto	15
3.2	SEPA-suoraveloitus	17
3.3	Kansainväliset maksukortit	18
4	CASE-TUTKIMUS: SEPAAN SIIRTYMINEN ISKUKONSERNISSA	21
4.1	Yritysesittely	21
4.2	Laskentajärjestelmän kuvaus	24
4.3	Suoritettavat toimenpiteet	26
4.4	Projektin kulku	28
4.5	Käytetyt resurssit	31
4.6	Johtopäätökset	32
5	YHTEENVETO	33
	LÄHTEET	36
	LIITTEET	40

Keskeisiä käsitteitä ja lyhenteitä

BIC	Bank Identifier Code, pankkitunnus
EPC	European Payments Council
IBAN	International Bank Account Number, kansainvälinen tilinumeron muoto
KTO	Konekielinen tiliote
PATU	Vanhanmallinen turvamenettely
PKI	Uusi PATU-turvamenettely korvaantuu PKI:hin perustuvalla turvamenettelyllä (Public Key Infrastructure)
SEPA	Single Euro Payments Area
TiTo	Tiliote tositteena
Webservices	Kanava, jossa XML-standardin mukainen maksuaineisto kulkee
XML	Maksuaineistojen uusi SEPA-standardi (XML ISO 20022)

1 JOHDANTO

Euroopan keskuspankki sekä Euroopan alueen pankit yhdessä kansallisten keskuspankkien sekä Euroopan komission kanssa ovat luoneet yhtenäistä euromaksu- aluetta SEPAA (=Single Euro Payments Area). SEPAan kuuluvat EU- ja ETA- maat sekä Monaco ja Sveitsi eli yhteensä 32 maata. Yhtenäisen euromaksualueen keskeisenä tavoitteena on, että yritykset, yhteisöt sekä kuluttajat voivat maksaa ja vastaanottaa euromääräisiä maksuja samoin oikeuksin, velvollisuuksin ja ehdoin huolimatta siitä, onko maksu maan sisäinen tai maiden välinen. Tarkoituksena on siis laatia maksupalveluille yhtenäiset käytännöt ja standarditaso. (Finanssialan keskusliitto 2009a.)

SEPA-hanketta pidetään taloushallinnon ammattilaisten keskuudessa laajalti euron käyttöönottoa suurempana muutoksena. Yhtenäinen euromaksualue mullistaa maksamisen lait, pankkipalvelut ja rahan liikkumisen yli rajojen. Euromaksualueeseen siirtyminen on täten erityisesti teknisesti huomattavasti suurempi muutos kuin euroon siirtyminen. (Basware 2010.)

SEPAn suunnittelu- ja toteutusvaiheet käytiin läpi vuosien 2004–2007 aikana. Vuoden 2008 alussa alkoi varsinainen SEPAn virallinen siirtymävaihe, joka alkuperäisen suunnitelman mukaisesti päättyy vuoden 2010 loppuun. Pankeille on kuitenkin myönnetty mahdollisuus tarjota vanhanmallisia maksupalveluja lisäpalveluina 2011 lokakuun loppuun asti. (OpusCapita 2010.) Tässä opinnäytetyössä perehdytään SEPA-hankkeen aiheuttamiin toimenpiteisiin, kustannuksiin sekä SEPA-projektin luonteeseen ja kulkuun keskisuudessa suomalaisessa yrityksessä.

1.1 Työn tavoitteet, tutkimusongelmat ja -menetelmät

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, mikä on yhtenäinen euromaksu- alue. Tarkoituksena on tuoda esille SEPASTA johtuvat keskeisimmät muutokset sekä näiden muutosten tarkoitus. Muuttuvassa maksulainsäädännössä ja siihen kuuluvassa maksupalvelulaissa tapahtuvia SEPAan liittyviä uudistuksia selvitetään työn teoriaosuudessa. Myös kansallinen sekä Eurooppaa koskeva siirtymä-

suunnitelma kuuluvat olennaisena osana työn sisältöön. Opinnäytetyön toisena tavoitteena on selvittää, minkälaisia toimenpiteitä SEPA-aikaan siirtyminen aiheuttaa Isku-konsernissa ohjelmistomuutosten suhteen. Työssä pyritään myös selvittämään siirtymiseen liittyvät kustannukset sekä muut tarvittavat resurssit Iskun ja ulkopuolisten toimijoiden osalta.

Tutkimusosiossa selvennetään, kuinka paljon resursseja SEPA-projekti sitoo Iskun kaltaisessa keskisuuressa yrityksessä. Tarkoituksena on kartoittaa siirtymäprojektiin sidotut resurssit Iskun toimihenkilöiden kannalta henkilötyöpäivinä sekä myös projektin aiheuttamia rahallisia kustannuksia. Tutkimusosiossa pyritään myös tuomaan ilmi, kuinka paljon ja minkälaisia ulkopuolisia palveluita SEPAan siirtyminen vaatii. Tutkimus pyrkii myös vastaamaan kysymykseen, onko SEPAsta mitään hyötyä yritykselle. SEPAn yleisissä tavoitteissa on mainittu joidakin pitkän tähtäimen hyötyjä, joita yhtenäinen euromaksualue tuo tullessaan. Iskulla on etukäteen koettu, että SEPA on tähän mennessä aiheuttanut enimmäkseen ylimääräistä työtä sekä kustannuksia.

Tutkimuksen pääongelmana on siis selvittää, kuinka suuret ovat SEPAn käyttöönoton aiheuttamat kustannukset yritykselle. Kustannukset pyritään erittelemään tutkimustuloksissa rahallisiksi ja ajallisiksi kustannuksiksi. Tutkimuksen toisena pääongelmana on saada selville, mitä toimenpiteitä SEPA-projekti aiheuttaa Iskulla. Toisen pääongelman alaongelmana pyritään selvittämään SEPA-projektin aikataulua sekä toimenpiteiden aikataulutusta SEPA-projektin aikana.

Empiirisessä tutkimuksessa metodit eli menetelmät ovat tutkijan työssä aina keskeisessä asemassa. Olemassa olevien menetelmien tuntemus ja soveltamistaito on tärkeää. Tutkimuksen ongelmat eivät ratkea taikatempuilla eivätkä hyvään onneen luottamalla. Tutkimusongelma ja menetelmä ovat tiiviissä yhteydessä toisiinsa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 179.)

Tarkkailu on tutkimuksessa sitä, että aineistoa kerätään havainnoinnin (observoinnin) menetelmää käyttäen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 178). Opinnäytetyön varsinaisessa tutkimusosiossa on käytetty observoinnin menetelmää. Tutkija on ollut Iskun SEPAan siirtymisprojektissa mukana aktiivisesti projektin aloitus-

palaverista lähtien. Tutkimusta varten tutkija on ollut mukana useissa suunnittelu-palavereissa. Palavereita on käyty Iskun sekä eri pankkien edustajien kuten myös Iskun ja Opus Capitan edustajien välillä.

Kyseessä on siis laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Kvalitatiivisen tutkimuksen ominaispiirteiden mukaisesti tutkimuksessa on luotettu enemmän tutkijan omiin havaintoihin sekä keskusteluihin tutkittaviensa kanssa kuin tarkoin mittaussäilyneeseen tietoon. Tutkimuksessa on käytetty metodeja, joita tutkittavien näkökulmat ja ääni pääsevät esille. Näitä metodeja ovat muun muassa teemahaastattelu, osallistuva havainnointi sekä erilaisten dokumenttien analysointi. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 160.)

Tutkija osallistui edellä mainittujen palavareiden ja kokousten lisäksi tarkkailijana projektin testausvaiheeseen, jossa testattiin Iskun yritysten maksuaineistojen lähettämistä pankkeihin. Ennen uuden OpusCapita rahaliikenne -ohjelmiston käyttöönottoa Iskun taloushallinnon henkilöstölle järjestettiin koulutustilaisuus, jossa tutkija oli myös mukana havainnoimassa.

1.2 Opinnäytetyön rajaukset

Tässä opinnäytetyössä käsitellään SEPAan siirtymistä suunnitelma- ja siirtymävaiheen osalta. Työssä käydään läpi lyhyesti myös SEPASTA johtuvia mahdollisia tulevaisuuden muutoksia. Pääasiallisesti käsittely kuitenkin rajataan SEPAN akuuttiin siirtymävaiheeseen.

SEPAN tulo vaikuttaa yritysten lisäksi erityisesti pankkien toimintaan. Tämän lisäksi SEPA koskettaa myös yksityishenkilöitä ainakin kansainvälisten SEPAN maksukorttien osalta. Opinnäytetyön teoriaosuudessa selvitetään pintapuolisesti SEPAN vaikutuksia pankkien sekä yksityishenkilöiden toimintaan. Tutkimuksen aiheena on siirtyminen SEPAan keski- ja suurtyöväestössä ja tästä johtuen tärkein tarkastelunäkökulma opinnäytetyössä on yrityksen näkökulma.

Teoriaosuudessa käsitellään lyhyesti SEPAn siirtymäaikataulu. Varsinainen tutkimusosuus keskittyy SEPAn siirtymävaiheeseen Isku-konsernissa eli vuosiin 2008–2010. Tutkimusvaiheesta on rajattu pois SEPAn suunnittelu- sekä toteutusvaiheet eli vuodet 2004–2008, sillä yrityksen näkökulmasta edellä mainittuina vuosina ei varsinaisia toimenpiteitä ole tehty.

1.3 Aiemmat tutkimukset aiheesta

Tämä tutkimus käsittelee SEPAan siirtymisen aiheuttamia muutoksia ja muutoksiin sitoutuvia resursseja keskisuuren yrityksen näkökulmasta. Vastaavanlaisia tutkimuksia on tehty aiemminkin. Useassa aiemmin tehdyssä tutkimuksessa tutkimusmenetelmät ovat perustuneet haastatteluihin tai tulevien muutosten kartoitukseen etukäteen. Näissä tutkimuksissa ei ole päästy seuraamaan siirtymäprosessia käytännössä. Inka Thuren on tehnyt tutkimuksen Tampereen ammattikorkeakoulussa keväällä 2010. Thuren on tehnyt tutkimusta SEPAn aiheuttamista muutoksista yrityksen sisällä DHR Finland Oy:ssä. Thurenin lähteistä päätellen tutkimuksen tulokset ovat pääosin yleisiä SEPAA koskevia muutoksia. Tutkimuksessa ei tule ilmi varsinaisia tapahtuneita käytännön toimenpiteitä case-yrityksessä. (Thuren 2010.)

Tämän lisäksi aiheesta on tehty useita yleisesti SEPAA käsitteleviä tutkimuksia, joissa on keskitytty pääosin yhtenäisen euromaksualueen mukanaan tuomiin yleisiin vaikutuksiin ja muutoksiin. Näissä edellä mainituissa tutkimuksissa yrityksen näkökulmaa ei ole suuremmin otettu huomioon. Mirva Aron vuonna 2006 tekemä tutkimus Lahden ammattikorkeakoulussa käsitteli EU:n komission asettamaa tavoitetta muodostaa Euroopan talousalueelle maksuliikennettä koskeva kotimarkkina-alue eli SEPA. Aron tutkimus selvitti, mitä SEPA voimaan astuessaan tarjoaa ja mitä muutoksia se tuo mukanaan suomalaisten rahalaitosten ja yksityisten ihmisten kannalta. (Aro 2006.)

Osa aiemmin tehdyistä tutkimuksista käsittelee tarkemmin jotain tiettyä SEPAn mukanaan tuomaa muutosta. Näissä tutkimuksissa SEPAn kokonaisvaikutuksiin ja yleiskuvaan ei ole perehdytty tai tämä osio on jätetty huomattavasti suppeam-

maksi. Esimerkkinä Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa on vuonna 2010 laadittu tutkimus SEPAn vaikutuksista laskujen maksuun. Tutkimuksen tekijä Camilla Grönlund on selvittänyt KSS Energian verkkoalueen asiakkaiden mielipiteitä e-laskutuksesta sekä etsinyt keinoja lisätä e-laskun suosiota heidän keskuudessaan. (Grönlund 2010.)

Lähinnä tätä tutkimusta olevan työn on laatinut Tiia Kirjavainen Tampereen ammattikorkeakoulussa vuonna 2010. Kirjavaisen tutkimus on otsikoitu: ”Euroopan maksuliikenne muuttumassa – raportti SEPAn vaikutuksista yrityksen toimintaan”. Tämä oli ainoa aiemmin tehty tutkimus, jossa tutkija oli mukana SEPA-projektin käytännön vaiheessa. Kirjavaisen tutkimuksessa on käsitelty projektin toteutumista ainoastaan ohjelmistopäivitysten osalta. (Kirjavainen 2010.)

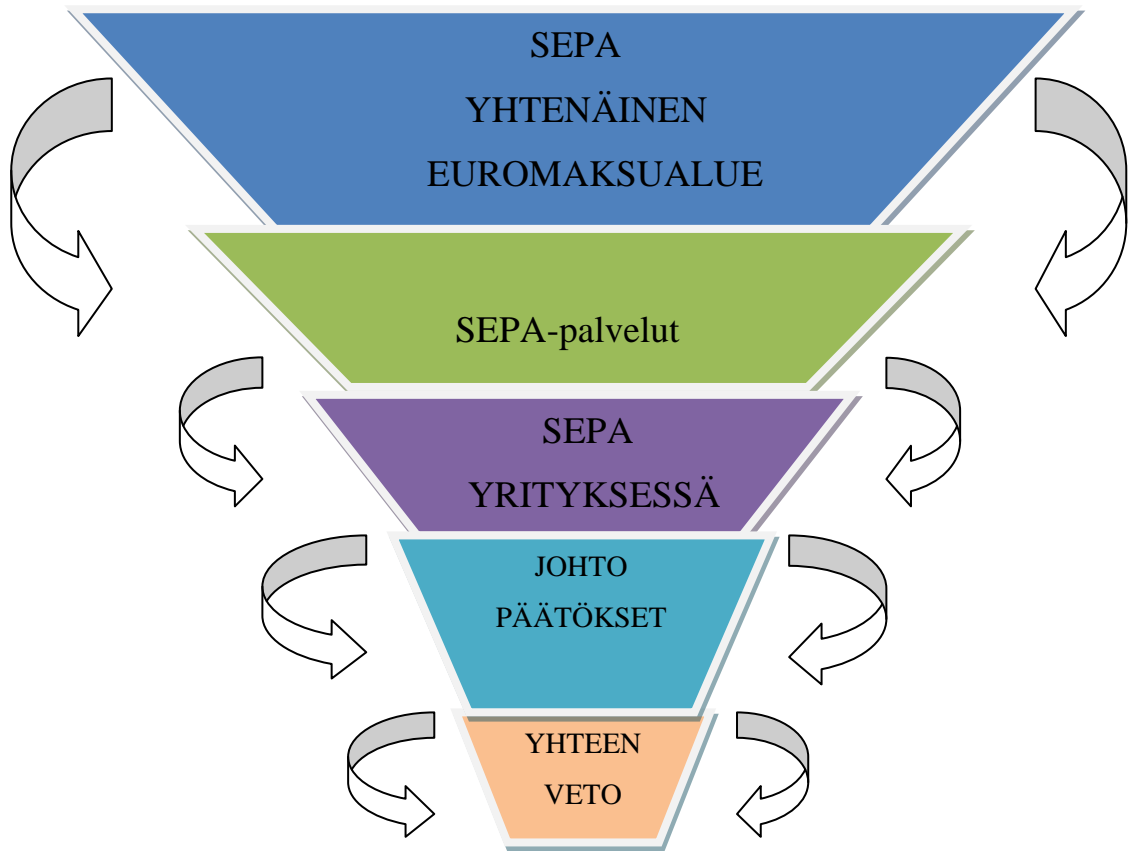
Tässä tutkimuksessa on tarkoitus olla mukana siirtymäprojektissa alusta loppuun asti. Käytännössä tämä tarkoittaa havainnointia projektiin liittyvissä suunnitelmapalavereissa sekä osallistumista testaukseen, jossa pankkeihin lähetetään maksuaineistoja. Tutkija osallistuu myös uuden ohjelmiston koulutukseen testiympäristössä sekä kartoittaa projektin päätösvaiheessa mahdollisia esille tulevia hyötyjä tai haittoja.

1.4 Opinnäytetyön rakenne ja sisältö

Tämä opinnäytetyö koostuu viidestä eri luvusta. Työn rakenne on esitetty luvuittain kuviossa 1. Varsinainen työosuus alkaa johdantoluvun jälkeen luvusta kaksi. Ensimmäisessä työosan luvussa käsitellään yhtenäistä euromaksualueita yleisesti. Luvussa käydään läpi SEPAn määrittely, SEPAn tuomat keskeisimmät muutokset sekä SEPAn siirtymäsuunnitelma ja –aikataulu.

Kolmannessa luvussa syvennyttään tarkemmin kolmeen olennaisimpaan SEPA-palveluun. Vuoden 2011 alussa otetaan lopullisesti käyttöön SEPA-tilisiirto, SEPA-suoraveloitus sekä kansainväliset maksukortit. Kolmannessa luvussa käydään läpi näiden palvelujen edeltäjät sekä uusien palvelujen erityispiirteet. Neljäs luku käsittää yritysesityksen case-yrityksestä eli Isku-konsernista. Luku selvittää

lyhyesti Iskun toimintaa sekä sen historiaa. Myös konsernin rakenne ja toiminta selvitetään tässä luvussa.

KUVIO 1. Tutkimuksen rakenne.

Opinnäytetyön neljäs luku sisältää myös varsinaisen tutkimusosuuden, jossa havainnoimalla selvitetään SEPAn aiheuttamia muutoksia, kustannuksia, resurssien sitomista sekä muita vaikutuksia Isku-konsernissa. Tutkimusosion rakenne on kronologinen. Tutkimus on aloitettu vuoden 2010 keväällä Isku-konsernin SEPA-projektin suunnittelupalaverista ja se ulottuu vuoden 2010 lopussa tapahtuvaan SEPAn käyttöönottoon.

2 SEPA – YHTENÄINEN EUROMAKSUALUE

EU:n poliittiset päättäjät ajavat SEPA-aloitetta tavoitteenaan sisämarkkinoiden rahaliiton yhtenäisyys. EU-maat määrittivät SEPA-hankkeen tavoitteet Lissabonin strategiassa, jossa EU:n sisämarkkinoista kaavaillaan maailman kilpailukykyisintä tietoon perustuvaa taloutta. Perusehtona tämän mahdollistumiselle Lissabonin strategiassa edellytetään euromääräisten maksujen markkinoiden yhdistymistä. (European Payments Council 2010.)

Tällä hetkellä yhtenäiseen euromaksualueeseen kuuluu virallisesti kaikki EU:n 27 jäsenvaltiota ja näiden lisäksi Islanti, Liechtenstein, Monaco, Norja sekä Sveitsi. Euroalueella käsitellään vuosittain noin 50 miljardia sähköistä vähittäismaksua ja käteismaksuja vielä monin verroin enemmän. Tämä valtaisa määrä johtuu siitä, että euroalueella on 321,5 miljoonaa asukasta, 16–18 miljoonaa pientä tai keskisuurta yritystä, noin 8000 pankkia, 5,75 miljoonaa myyntipistettä sekä 293008 pankkiautomaattia. (European Payments Council 2009.)

2.1 SEPAn tarkoitus

SEPAn eli yhtenäisen euromaksualueen keskeisimpinä tavoitteina on, että yritykset, kuluttajat sekä yhteisöt voisivat maksaa ja vastaanottaa euromääräisiä maksuja samoin ehdoin, oikeuksin ja velvollisuuksin riippumatta siitä, onko maksu kansallinen vai kansainvälinen. SEPAn perimmäisenä tarkoituksena on luoda maksamisen peruspalveluille yhtenäiset käytännöt ja standarditaso. (Finanssialan keskusliitto 2010.)

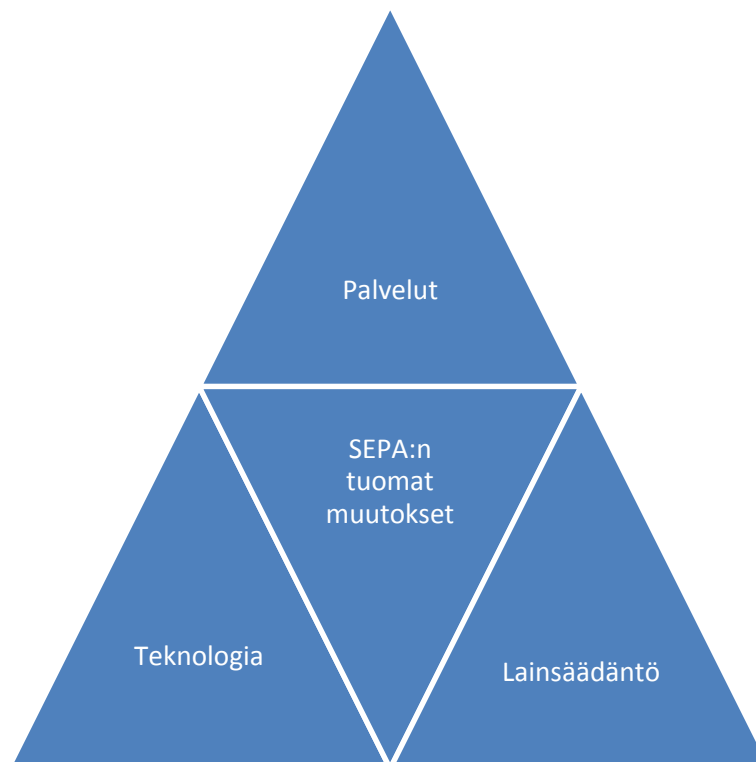
Eri maiden vähittäismaksujärjestelmät ovat kehittyneet tähän mennessä kansallisten tarpeiden pohjalta. Pankit ovat keskittyneet kehittämään kotimaan maksujärjestelmiä mahdollisimman toimiviksi ja tehokkaiksi, koska maasta toiseen suoritettavia pieniä maksuja on ollut vähän. Tästä johtuen kunkin maan sisäinen järjestelmä saattaa toimia hyvin ja tehokkaasti, mutta maiden väliset järjestelmät eivät ole yhteensopivia keskenään. (Suomen Pankki 2010.)

Euroopan komissio on kiinnittänyt pidemmän aikaa huomiota rajat ylittävien vähittäismaksujen kalleuteen sekä pitkiin tapahtuma-aikoihin. Euroopan parlamentti ja EU:n neuvosto antoivat joulukuussa 2001 hinta-asetuksen, minkä jälkeen pankkisektori ryhtyi kehittämään maiden välisten maksujen käsittelyä pikavauhdilla. (Suomen Pankki 2010.)

Edellä mainitun vuonna 2001 annetun asetuksen johdosta pankkien oli pakko laskea asiakkailta perittäviä hintoja maiden välisissä euromaksuissa. Todellisuudessa maksujen käsittely hoidettiin vielä entisillä, tehottomilla toimintatavoilla. Vastuksena hinta-asetukseen eurooppalaiset pankit perustivat kesäkuussa 2002 EPC-nimisen yhteistyöelimen (European Payments Council). EPC:n tarkoituksena oli kehittää yhtenäinen euromaksualue SEPA. (Suomen Pankki 2010.)

2.2 SEPA:n tuomat muutokset

SEPA tuo tullessaan muutoksia erityisesti yritysten ja pankkien toimintaan. Yhtenäisen euromaksualueen saapuessa voidaan tärkeimpien muutosten osalta puhua SEPA:n kolmijaosta, joka on esitetty kuviossa 2. (Jokinen & Kulmala 2010).

KUVIO 2. SEPA:n tuomat muutokset.

Kuviossa 2 hahmottuu SEPA:n välittömästi tuomat tärkeimmät muutokset eli palveluiden, teknologian sekä lainsäädännön muutokset. Seuraavissa alaluvuissa käydään tarkemmin läpi SEPA:n taustalla vaikuttavia kolmea vahvaa muutosvoimaa.

2.2.1 Palveluiden muutos

SEPA-palvelut korvaavat tullessaan SEPA-siirtymäajan kuluessa vanhanmalliset vastaavat maksuliikennepalvelut eli tilisiirron, suoraveloituksen sekä maksukortit. Nämä maksuliikennepalvelut tulee korvaamaan SEPA-tilisiirto, E-lasku/SEPA-suoraveloitus sekä kansainväliset maksukortit. (Jokinen & Kulmala 2010.)

Edellä mainitut SEPA-palvelut eli tilisiirto, suoraveloitus sekä kansainväliset maksukortit ovat tärkeimmät välittömät SEPA:n tuomat muutokset. Näissä palveluissa tapahtuviin muutoksiin perehdytään syvemmin tämän opinnäytetyön kolmannessa luvussa.

2.2.2 Teknologioiden muutos

Yritysten maksuaineistot muuttuvat kansainväliseen muotoon. Myös liikennöintikanava ja turvateknologia muuttuu. SEPA-maksujen myötä taustalla olevat maksuaineistomuodot muuttuvat koko SEPA-alueella C2B XML -muotoon vuoden 2010 loppuun mennessä. Vanhat eräsiirrot korvaa uusi liikennöintikanava Web Services. Vanhan PATU-turvamenettelyn korvaa PKI-varmenteeseen perustuva turvamenettely. (Jokinen & Kulmala 2010.)

Suomalaiset pankit kehittivät yhteistyössä viranomaisten ja kirjanpidon asiantuntijoiden kanssa 1990-luvun alussa uuden standardoidun konekielisen tiliotteen, joka korvasi siihen asti käytössä olleet, pankkikohtaiset standardit. KTO (Konekielinen TiliOte) ja TITO (Tiliote Tositteena) kehitettiin, jotta samaan aikaan voimaan tullut kirjanpitolaki tilitapahtumien sähköisestä käsittelystä saisi käytännön työvä-

lineen niille yrityksille, jotka halusivat tätä osaa taloushallinnon prosesseissaan automatisoida. (Rantanen 2010, 48.)

TITO-projekti oli menestys. TITO oli ajettu sisään muutamassa vuodessa ja yritykset alkoivat kehittää siihen perustuvaa automaatiota edelleen. TITO kehitettiin perustuen Suomen omaan, kansalliseen, pankkienvälisen maksujenvälityksen järjestelmän (PMJ) tietosisältöihin. Kansainvälisten tilien raportointi on yleensä perustunut kansainvälisen pankkiverkon SWIFTin vanhaan MT940-tiliotestandardiin, joka ei kuitenkaan ole tietosisällöltään niin hyvä ja strukturoitu kuin TITO. Suomessa TITOn asema markkinastandardina on ollut niin vahva, että Suomen markkinoille tulleet kirjanpito- ja muut taloushallinnon järjestelmätoimitajat ovat lähes poikkeuksetta toteuttaneet sille tuen. (Rantanen 2010, 48.)

Suomen automaattisen rahaprosessin perusta on kuitenkin pettämässä standardien yhtenäistämisen myötä. Murros, joka on käynnissä ja päättyy Suomessa vuoden 2011 loppuun mennessä, on SEPA:n saapuminen. Edellä mainittu Suomen oma maksujen välitysjärjestelmä lakkaa olemasta tilisiirroille ja kaikki Suomen maksutyypit korvataan SEPA-maksuinstrumenteilla. Näiden avulla maksut toimivat SEPA-alueella kuin kansalliset maksut ennen niitä, vaikka maksut kulkevat esimerkiksi Suomesta Saksaan. (Rantanen 2010, 49.)

SEPA-maksuissa ovat pakollisia jo EU-maksuistakin tutut kansainvälinen tilinumero (IBAN) sekä pankkikoodi (BIC). SEPA-muutoksen ydinelin, pankkien muodostama European Payments Council (EPC) teki toisen merkittävän päätöksen ottaessaan SEPA-instrumenttien käyttöön uuden ISO 20022 -standardin. Finanssialan Keskusliitto on asettanut Suomessa tämän standardin käyttöönoton vaatimuksen SEPA-maksujen lisäksi myös kansainvälisille maksuille ja palkkamaksuille. (Rantanen 2010, 49.)

2.2.3 Maksupalvelulaki ja lainsäädännön muutos

Maksupalvelulain avulla pannaan täytäntöön maksupalveluista sisämarkkinoilla annetun direktiivin säännökset. Maksupalvelulain soveltamisalaan kuuluvia mak-

supalveluita ovat muun muassa tilisiirrot, suoraveloitukset sekä pankki- ja luottokorttimaksut. SEPan mukanaan tuomat olennaisimmat muutokset koskevat näitä edellä mainittuja palveluita. (Finanssialan keskusliitto 2009a.)

Maksupalvelulaki määrää palveluntarjoajan tiedonantovelvollisuuksista maksupalvelun käyttäjälle. Myös maksupalveluja koskevan puitesopimuksen muuttamisesta, päättämisestä, maksutapahtumien käynnistämisestä, toteuttamisesta ja toteuttamisajoista sekä arvopäivän määräytymisestä säädetään maksupalvelulaissa. Laki käsittää myös säännökset esimerkiksi maksukorttien käyttöön liittyvistä maksupalvelun käyttäjän ja palveluntarjoajan oikeuksista ja velvollisuuksista. Laki sisältää tämän lisäksi säännökset palveluntarjoajan vastuusta oikeudettomasti ja virheellisesti toteutuneista sekä toteutumatta jääneistä maksutapahtumista. Maksupalvelulain noudattamista valvovat Finanssivalvonta ja kuluttaja-asiamies (Finanssialan keskusliitto 2009a.)

Hallitus laati esityksen HE 169/2009 eduskunnalle uudeksi maksupalvelulaiksi vuonna 2009. Ehdotetun lain soveltamisalaan kuuluvia maksupalveluita ovat muun muassa tilisiirrot, suoraveloitukset sekä pankki- ja luottokorttimaksut eli maksupalvelut, joihin SEPan tulo pääosin vaikuttaa. Esityksen merkittävin muutos nykyiseen on rajat ylittävien tilisiirtojen toteuttamisajan lyhentäminen ensin enintään kolmeen työpäivään ja vuoden 2012 alusta yhteen työpäivään. Olennaisena osana esitystä on myös maksukorttien ja muiden maksuvälineiden käyttöön liittyvät maksupalvelun käyttäjän ja palveluntarjoajan oikeudet ja velvollisuudet. Esityksen mukaisesti maksupalvelun käyttäjän vastuu maksuvälineen oikeudettomasta käytöstä rajoittuisi pääsääntöisesti enintään 150 euroon. (HE 169/2009.)

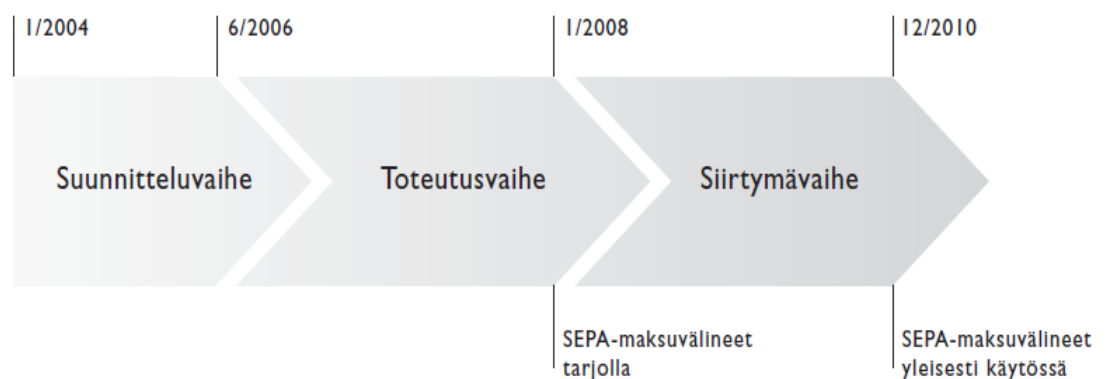
Uusi maksupalvelulaki astui voimaan 1. toukokuuta 2010. Hallituksen esityksen HE 169/2009 mukaiset edellisessä kappaleessa mainitut olennaisimmat merkittävimmät muutokset hyväksyttiin osaksi uutta maksupalvelulakia. Uusi maksupalvelulaki korvasi vuonna 1999 annetun tilisiirtolain. (Maksupalvelulaki 2010.)

2.3 Siirtymäsuunnitelma ja aikataulu

Euroopan talousyhteisö perustettiin vuonna 1958. Tämän jälkeen on tapahtunut jatkuvaa progressiivista kehitystä kohti yhtenäisempiä Euroopan rahoitusmarkkinoita. Tämän kehityksen näkyvimpiä edistysaskeleita ovat olleet euron käyttöönotto tilivaluuttana vuonna 1999 sekä euroseteleiden ja – kolikoiden käyttöönotto vuonna 2002. Vähemmän näkyvä, mutta kuitenkin tärkeä askel oli suurten maksujen maksujärjestelmän, TARGETin, perustaminen vuonna 1999 sekä sen seuraajan, TARGET2n, perustaminen vuonna 2007. (European Central Bank 2010a.)

Pieniä euromääräisiä maksuja käsitellään kuitenkin eri tavoin ympäri Eurooppaa. Tästä johtuen EU:n sisällä tapahtuvat kansainväliset maksusuoritukset ovat olleet huomattavasti kotimaisia maksuja kalliimpia. Vuonna 2001 asetettiin Euroopassa säännös, joka määräsi, muiden asioiden lisäksi, että kansainvälisten EU:n sisällä tapahtuvien maksujen provisiot eivät saa olla korkeampia kuin vastaavissa kotimaisissa maksuissa. Euroopan pankkisektori perusti tämän säännöksen seurauksena Euroopan maksuneuvoston (European Payments Council, EPC). EPC laatii uudet säännöt sekä menettelyt euromaksuja varten. Euroopan maksuneuvosto käynnisti SEPA-projektin vuonna 2002. (European Central Bank 2010a.)

Euroopan maksuneuvoston SEPA-suunnitelmaan kuuluu kolme vaihetta. Alla olevasta kuvioista 3 voi nähdä vaiheiden jaksotuksen.

KUVIO 3. SEPA-aikataulu (Euroopan keskuspankki 2006a).

Tammikuussa 2004 alkoi SEPA:n suunnitteluvaihe. Tämän vaiheen aikana suunniteltiin säännöt ja käytännöt uusille maksujärjestelyille. Tässä vaiheessa kehitettiin myös tarvittavat standardit sekä määriteltiin turvallisuusvaatimukset. (European Central Bank 2010a.)

Suunnitteluvaihe kesti vuoden 2006 kesäkuuhun asti, minkä jälkeen siirryttiin vuoden 2007 loppuun asti kestäneeseen toteutusvaiheeseen. Tänä aikana pankit loivat ja testasivat tuotteita, joita ne nyt tarjoavat asiakkailleen. Jokaiseen SEPAan kuuluvaan maahan perustettiin kansalliset seurantayksiköt, joiden tehtävänä on tarkkailla pankkien, infrastruktuurioperaattorien, julkishallinnon, yritysten sekä muiden käyttäjien valmistautumista SEPA:n käyttöönottoon. (European Central Bank 2010a)

SEPA:n siirtymävaihe alkoi tammikuussa 2008 ja sen on tarkoitus kestää vuoden 2010 loppuun asti. Tämän vaiheen aikana sekä SEPA-palveluiden tarjoajat ja asiakkaat siirtyvät näiden palveluiden käyttöön. Siirtymävaiheessa asiakkaat voivat käyttää sekä vanhoja kansallisia maksuvälineitä että SEPA-maksuvälineitä. Tavoitteena on ollut, että kaikki yritykset olisivat ”SEPA-valmiita” vuoden 2010 loppuun mennessä. (European Central Bank 2010a)

Yllä on selvitetty SEPA:n yleispiirteitä ja sen mukanaan tuomia muutoksia. Yhtenäisen euromaksualueen alkuperäinen siirtymäaikataulu on myös käyty läpi olennaisimmilta osiltaan. Tutkimusta tehdessä siirtymäaikataulun siirtymävaiheeseen on annettu lisää aikaa. Kansallisen siirtymäsuunnitelman mukaisesti tilisiirtojen osalta siirtymäaika loppuu 31.12.2010. Pankeilla on kuitenkin mahdollisuus lisäpalveluna jatkaa kotimaisten tilisiirtostandardien mukaisten aineistojen vastaanottoa 31.10.2011 asti. Siihen mennessä on kaikkien maksuaineistojen lähettävien yritysten siirryttävä käyttämään uusia kansainväliseen standardiin perustuvia SEPA/C2B -maksuaineistoja. (Snellman 2010, 38–39.)

Seuraavassa luvussa perehdytään tarkemmin SEPA:n mukanaan tuomiin tärkeimpiin muutoksiin eli SEPA-tilisiirron, SEPA-suoraveloituksen sekä maksukorttiuidistuksen ominaispiirteisiin.

3 SEPA-PALVELUT

SEPA-palvelut otetaan käyttöön vaiheittain vuosien 2008–2010 välisenä aikana. SEPA-palveluihin kuuluvat SEPA-tilisiirto, SEPA-suoraveloitus sekä sirulliset kansainväliset maksukortit. Tarkemmat aikataulut edellä mainittujen palveluiden käyttöönotossa ovat pankkikohtaisia. Virallisesti yhteinen euromaksualue avattiin 28.1.2008. (Jokinen & Kulmala 2010.)

SEPA-palvelut eroavat kansallisista käytössä olevista palveluista. Pankit, jotka toimivat Suomessa, ovat keskenään sopineet useista maksujenvälityksen käytännöistä ja yksityiskohdista. SEPA:n tullessa edellä mainituista asioista sovitaan yhdessä koko Euroopan laajuisesti. Tästä SEPA-alueen laajuisesta yhtenäistämisestä johtuen myös kotimaiset maksuliikepalvelut kokevat muutoksia. Pankeille on kuitenkin annettu vapaus kehittää tarjoamiaan SEPA-palveluita niin, että ne vastaavat kotimaisten asiakkaiden totuttuja tarpeita sekä käytäntöjä. Pankit ovat vastuussa omien palveluidensa tasosta. (Jokinen & Kulmala 2010.)

Suomessa maksutavat sekä yleinen rahaliikenne on jo hyvin pitkälle sähköistä verrattuna moniin Euroopan maihin. Euroopan maiden maksutapoja ja –mieltymyksiä on kuvattu kuviossa 4. Yritysten lisäksi myös yksityishenkilöt hoitavat raha-asiansa pääasiallisesti verkkopankissa ja korttimaksuilla. Etenkin Etelä-Euroopassa käteismaksaminen ja shekkien käyttö on huomattavasti yleisempää. Suomessa yli 95 % rahansiirrosta tapahtuu tilisiirtojen tai korttimaksujen kautta. Näissä molemmissa kategorioissa Suomi kuuluu EU:n kymmenen aktiivisimman maan joukkoon. Shekkien käyttö on Suomessa käytännössä olematonta, kun joissakin Etelä-Euroopan maissa shekkien osuus kaikista rahasiirroista on pitkälle yli 20 %. (European Central Bank 2010b.)

Table 1: Relative importance of the main payment instruments in the EU (2009)
(percentages of total number of transactions)

	Credit transfers		Direct debits		Cards		Cheques	
	2009	Change from 2008 (pp)	2009	Change from 2008 (pp)	2009	Change from 2008 (pp)	2009	Change from 2008 (pp)
Belgium	41.64	-0.58	11.37	0.11	43.56	1.14	0.35	-0.05
Bulgaria	80.89	-0.35	0.31	-0.27	18.80	0.61	.	.
Czech Republic	-	-	-	-	-	-	-	-
Denmark	19.63	-0.48	12.13	-1.38	67.59	2.17	0.65	-0.31
Germany	34.69	-0.59	50.26	0.49	14.45	0.20	0.34	-0.07
Estonia	35.82	-1.76	6.88	0.18	57.29	1.58	0.00	0.00
Ireland	25.56	0.26	17.11	0.44	43.60	1.21	13.73	-1.90
Greece	21.36	-0.43	7.86	-1.62	53.21	2.72	15.97	-1.20
Spain	14.55	0.06	43.74	0.87	38.81	-0.15	2.04	-0.49
France	16.99	0.02	19.88	0.86	42.16	1.00	20.11	-1.83
Italy	30.44	2.59	14.55	0.00	37.18	0.60	8.47	-1.62
Cyprus	26.99	2.36	8.49	-1.02	37.14	1.58	27.38	-2.92
Latvia	52.62	-2.22	2.01	0.05	45.00	2.20	0.01	0.00
Lithuania	51.48	-0.79	5.55	0.33	42.88	0.49	0.09	-0.03
Luxembourg	11.98	-2.45	2.75	-0.48	10.01	-1.50	0.04	-0.01
Hungary	68.62	-1.11	8.04	-0.25	21.80	1.44	0.00	0.00
Malta	18.80	1.23	4.08	0.32	38.34	2.24	38.79	-3.78
Netherlands	29.86	-1.27	25.37	-0.40	41.24	1.84	.	.
Austria	42.91	-2.01	37.98	0.87	17.32	1.23	0.09	-0.55
Poland	64.40	-0.70	1.10	-0.14	34.48	0.84	0.01	0.17
Portugal	10.85	0.30	13.66	0.22	65.53	1.56	9.91	-0.21
Romania	65.46	-1.25	1.61	-0.83	30.24	3.31	2.69	-0.40
Slovenia	51.12	-2.08	14.37	1.46	34.42	0.63	0.08	-0.20
Slovakia	55.22	-3.46	17.23	0.25	27.53	3.21	0.02	-0.30
Finland	43.50	1.01	4.74	0.08	51.73	-1.09	0.03	-0.06
Sweden	31.89	-1.15	8.47	-0.03	59.61	1.18	0.04	-0.14
United Kingdom	20.60	-0.27	19.82	-0.34	51.51	1.74	8.07	-0.14

Source: ECB.

Notes: Percentages may not add up to 100% as e-money transactions and other payment instruments are not shown. A dash (-) indicates data are not available while a dot (.) indicates data are not applicable. The term pp refers to percentage points.

KUVIO 4. Maksutavat Euroopan maissa. (European Central Bank. 2010b)

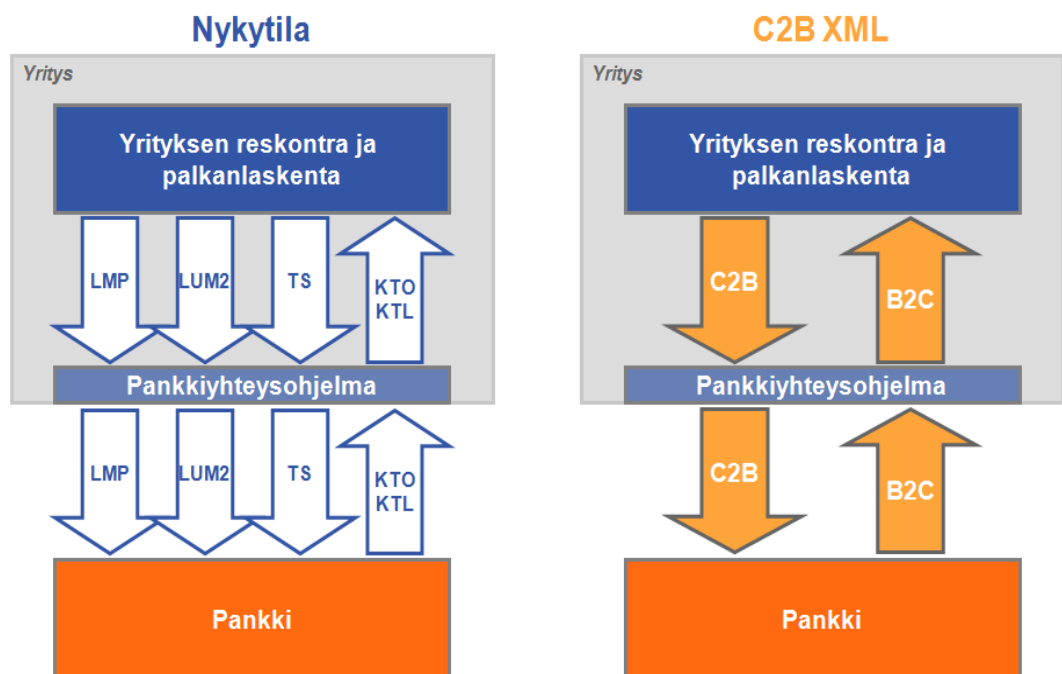
Suomi on ollut konekielisen maksamisen edelläkävijämaita. Tilisiirtotoimeksiantojen konekielisyyssaste on pitkään ollut yli 95 %. Suomalaiset pankit ovat olleet merkittävässä roolissa yritysten maksuliikenteen sekä taloushallinnon prosessien kehittämisessä ja automatisoinnissa. (Finanssialan keskusliitto 2010.)

3.1 SEPA-tilisiirto

SEPA-tilisiirto otettiin käyttöön samana päivänä, kun SEPA-alue virallisesti avattiin eli 28.1.2008. Suomalaiset pankit ovat täydentäneet SEPA-tilisiirtoa tietyillä lisäpalveluilla säilyttääkseen nykyisen kotimaisen tilisiirron palvelutason. Nykyi-

set kotimaiset tilisiirtostandardit KTO (TITO) ja KTL poistuvat käytöstä ja korvaantuvat SEPan tullessa käyttöön otettavalla ISO20022 XML-pohjaisilla SEPA-tilisiirroilla. (Finanssialan keskusliitto 2010.)

SEPA-tilisiirron siirtymäaikataulun mukaisesti IBAN ja BIC tulevat pakollisiksi laskuilla ja tilisiirtolomakkeilla 1.7.2010 alkaen. Tilisiirron siirtymävaihe päättyy SEPan yleisen siirtymäaikataulun tavoin 31.12.2010, jolloin vanhat kansainväliset maksuaineistot LM 02, LM 03, TS sekä LUM2 lakkaavat olemasta standardeja. (Finanssialan keskusliitto 2010.) Kuviossa 5 on kuvattu SEPA-aikaa edeltävä tila sekä uusien standardien mukainen tila maksuaineistoliikenteessä.

KUVIO 5. Erot maksuaineiston kulussa ennen ja SEPA-aikana. (Jokinen & Kulumala 2010.)

Pankeilla ja ohjelmistotaloilla on mahdollisuus jatkaa SEPan tieltä poistuvien palvelujen tuottamista lisäpalveluina vielä siirtymäajan jälkeen 31.10.2011 asti. Tämän jälkeen pankit eivät enää vastaanota nykyisten standardien mukaista maksuaineistoa. Pankista riippuen suositellaan tai jopa edellytetään myös yrityksen siirtymistä Webservices-yhteyksikäyttöön sekä PKI-turvamenettelyyn maksuaineistoja lähetettäessä pankkiin. Nämä edellä mainitut korvaavat eräsiirtopalvelun sekä PATU-tietoturvan. (Finanssialan keskusliitto 2010.)

3.2 SEPA-suoraveloitus

Suoraveloitusta käytetään yleensä muun muassa puhelin-, sähkö- ja lehtitilauslaskujen sekä vuokrien ja muiden säännöllisesti toistuvien laskujen maksamiseen. Perinteisessä suomalaisessa suoraveloituksessa asiakas antaa pankilleen valtuuden maksaa tililtään tietyt maksut laskuttajan pankille toimittaman veloituspyynnön perusteella. Suoraveloitusta käytetään muuhun Eurooppaan verrattuna Suomessa suhteellisen vähän. Erityisesti varttuneemmat asiakkaat suosivat suoraveloitusta, mutta verkkopankissa laskujen maksaminen on kuitenkin suosituin maksutapa kaikissa ikäryhmissä. (Finanssialan keskusliitto 2010.)

SEPA-suoraveloitus eroaa suomalaisesta suoraveloituksesta siinä, että SEPA-suoraveloituksessa asiakas antaa valtakirjan suoraan laskuttajalle. Laskuttajan vastuulla on valtakirjojen arkistointi sekä valtakirjarekisterin ylläpitäminen. SEPA-suoraveloituksen peruspalvelu (SEPA Core Direct Debit) käynnistettiin marraskuussa 2009. Tässä palvelussa maksaja voi muuttaa valtakirjaa laskuttajan kanssa ilman, että pankille tulee siitä tietoa. Maksajalla on oikeus pyytää minkä tahansa tapahtuman palautusta, maksun summaan tai ennakoilmoituksen saamisajankohtaan katsomatta. SEPA-suoraveloituksen voi tehdä myös kertaluontoisena. (Finanssialan keskusliitto 2010.) Muiden SEPA-palveluiden tapaan myös SEPA-suoraveloitusta voi käyttää sekä rajat ylittäviin sekä kansallisiin suoraveloituksiin koko yhtenäisellä euromaksualueella (Finanssialan keskusliitto 2009a).

Suomessa jo käytössä olevan e-laskutuksen tarkoituksena on korvata kansallinen suoraveloitus. Muualla Euroopassa e-laskutus ei ole vielä yleisesti käytössä. Pidemmällä tähtäimellä e-laskutusta ajetaan myös muualla Euroopassa. Käynnissä oleva yhtenäisen euroalueen rakentaminen tarjoaa alustan eurooppalaiselle e-laskualoitteelle, jonka arvioidaan tuovan yrityksille jopa 64,5 miljardin euron säästöt. E-laskutuksen käyttäminen tuo merkittäviä hyötyjä sekä laskuttajalle että maksajalle. Pankin kautta välitettävä lasku on varma ja turvallinen, minkä lisäksi laskuttaja säästää laskujen tulostus-, postitus- ja materiaalikuluissa. Maksaja vastaanottaa laskun sähköisessä muodossa, jolloin pankilla on mahdollisuus täysin automaattiseen laskunkäsittelyyn. Maksaja voi kuitenkin avata laskun selaimellaan ja käsitellä sitä myös perinteisellä tavalla. (Finanssialan keskusliitto 2009a.)

3.3 Kansainväliset maksukortit

Euroalueella on tällä hetkellä käytössä yli 350 miljoonaa maksukorttia, joilla suoritetaan vuosittain yli 12 miljardia maksua ja 6 miljardia käteisnostoa. SEPA:n toteutumisella on luonnollisesti valtaisa vaikutus maksukorttialaan. (Euroopan keskuspankki 2006b.) Korttimaksaminen on myös Suomessa erittäin yleistä. Maksukorteilla maksettiin Suomessa vuonna 2008 yhteensä 1,09 miljardia kertaa ja maksukorttitapahtumien yhteenlaskettu arvo oli 39,6 miljardia euroa. Kortit ovat käytännössä yleisin vähittäismaksutapa. (Finanssialan keskusliitto 2010.)

Yhtenäisellä euromaksualueella toimivat SEPA-maksukortit ovat sellaisia, että kortinhaltija voi käyttää niitä maksamiseen samalla lailla missä tahansa SEPA-alueella. Myös kaupoilla pitäisi olla mahdollisuus ottaa näitä SEPA-maksukortteja vastaan kaikkialla SEPA-alueella. Korttien hyväksyminen edellyttää kuitenkin sirumaksupäätettä. Kauppialla on täten päätävävalta itsenäisesti, mitä kortteja hän hyväksyy maksuvälineenä. (Finanssialan keskusliitto 2010; Finanssialan keskusliitto 2009b.)

SEPA:n vaatimuksena on siis maksukorttien osalta se, että maksukortit ovat yhteensopivia kaikkialla yhtenäisellä euromaksualueella. Käytännössä tämä tarkoittaa nykyään vielä liikkeellä olevien magneettijuovakorttien korvaantumista EMV-sirun sisältävillä SEPA-korteilla. EMV-lyhenne tulee korttimaksamisen standardin kehittäneistä kansainvälisten Europayn, MasterCardin ja Visan nimistä. EMV:n hyötyihin kuuluu korttiväärennösten estäminen ja väärinkäytösten vähentäminen. Tämän lisäksi EMV nopeuttaa maksutapahtumia ja turvaa korttien kansainvälisen yhteiskäytön. Tällä hetkellä ainakin Visa Electron, Visa sekä MasterCard maksukortit ovat SEPA-maksukortin ehdot täyttäviä. (Finanssialan keskusliitto 2010.)

EPC:n laatiman SEPA-korttiohjeiston vaatimusten mukaan pankkien on ollut aloitettava korttiohjeiston vaatimusten mukaisten korttien jakaminen asiakkaille viimeistään vuoden 2008 alusta alkaen (Finanssialan keskusliitto 2010). Yritysten, kauppojen ja muiden kortin vastaanottajien kannalta uusien maksukorttien saapuminen asettaa vaatimuksen uusia tai päivittää maksupäätte- ja kassajärjestelmät,

jotta korttimaksuja voidaan ottaa vastaan uusia kortteja käyttäviltä asiakkailta. Maksupäätteen käyttäjän on syytä varmistaa, että järjestelmä on EMV-määritysten mukaisesti sertifioitu. Tämän lisäksi maksujen vastaanottaja tarvitsee sopimuksen Luottokunnan kanssa, jotta yritys voi vastaanottaa maksuja SEPA-maksukorteilla. (Osuuspankki 2010.)

SEPA:n siirtymävaiheen aikana sirukorttien pitäisi korvata vielä liikkeellä olevat loputkin magneettijuovakortit. Käytännössä tämän täydellinen toteutuminen venyy todennäköisesti pidemmälle. Usealla maksujen vastaanottajalla on vielä käytössään vanhanaikaiset laitteet, joilla sirukorttien vastaanottaminen ei onnistu. Tämä on tilanne esimerkiksi monissa pienemmissä kylissä ja kunnissa. (Vesander 2010.)

SEPA-maksukorttien etuihin kuuluu muun muassa vanhempia maksukortteja pienempi omavastuu varkauden sattuessa. Kadotetusta kortista, asiakkaan omavastuu on korkeintaan 150 euroa. Aikaisemmin on ollut mahdollista, että asiakkaan tili on kokonaisuudessaan tyhjennetty varkaan toimesta ja vastuu on ollut täysin kortinhaltijalla. (Vesander 2010.)

Edellä on käyty läpi SEPA:n mukanaan tuomat, tärkeimmät palveluiden muutokset eli SEPA-tilisiirto, SEPA-suoraveloitus sekä SEPA-maksukortit. Seuraavassa luvussa tutustutaan tarkemmin siihen, mitä muutoksia ja toimenpiteitä yhtenäisen euromaksualue ja sen mukaisiin standardeihin siirtyminen aiheuttaa keskisuuressa suomalaisessa yrityksessä. Case-yrityksenä tässä opinnäytetyössä on huonekalualan yritys Isku.

Iskulla käytiin ensimmäistä kertaa SEPAan liittyviä asioita läpi palaverissa vuoden 2008 alkupuolella. Tässä vaiheessa ei ollut vielä tarpeen ryhtyä varsinaisiin toimenpiteisiin. Pankit olivat asian suhteen vasta alkutekijöissään eikä mitään valmiuksia käytännössä vielä ollut olemassa. SEPA-projekti ja siihen ryhtyminen vuonna 2010 on kuitenkin ollut koko ajan Iskulla tiedossa. Asiassa on edetty pankkien valmiuksien mukaisesti. Ohjelmistoyhtiö Baswaren teettämän kyselyn perusteella taloushallinnon ammattilaisten luottamus pankkien SEPA-valmiuksiin

on heikentynyt pankkien hitaasta SEPA-palveluiden käyttöönotosta johtuen. (Vänskä 2009.)

Ohjelmistoyhtiö Baswaren vuonna 2009 tekemästä selvityksestä käy ilmi, että SEPAan liittyvä tietämys on lisääntynyt jatkuvasti suomalaisorganisaatioissa, mutta muutoksen laajuutta ei tiedosteta vielä riittävän hyvin. Kyselyssä selvisi, että 40 prosentissa organisaatioista muutokseen liittyvät työlääät projektit ovat viivästyneet. Monissa yrityksissä on edelleen käsitys, että yhtenäisessä euromaksu-alueessa on kyse lähinnä pankkien ja ohjelmistotalojen muutoksesta. Baswaren SEPA-asiantuntijan Matti Luodon mukaan SEPA on teknisesti huomattavasti suurempi muutos kuin euroon siirtyminen aikanaan oli. (Vänskä 2009.) Seuraavassa luvussa selvitetään SEPA-projektin eteneminen Isku-konsernissa.

4 CASE-TUTKIMUS: SEPAAN SIIRTYMINEN ISKU-KONSERNISSA

Iskulla SEPA-projekti käynnistettiin varsinaisesti vuoden 2010 alussa. Ennakkosuunnitelmien mukaisesti edellisvuoden tilinpäätösten valmistuttua oli aika käynnistää projekti SEPAan liittyen. Keskeisimpänä tekijänä SEPAan siirtymisessä Iskulla oli OpusCapita-maksuliikenneohjelmiston päivittäminen uuteen versioon. OpusCapitan uusi versio konvertoi muista ohjelmista tulevan vanhanmallisen aineiston uudeksi XML-standardin mukaiseksi aineistoksi ennen kuin aineisto lähetetään pankkiin. (Koivujoki 2010.)

Projektin käynnistämisaikajankohta vuoden 2010 alussa koettiin toimivana. Myöhemmin projektin aloittamisesta olisi voinut tehdä ongelmallista OpusCapitan resurssien riittävyys. OpusCapitan ohjelmakonsulttien sekä teknisten konsulttien aikataulut oli jo alkuvuonna myyty todella pitkälle loppuvuoden osalta. Iskun ja OpusCapitan välillä käyty aloituspalaveri oli viimeisiä aikoja, kun heiltä sai vielä ostettua aikaa projektille vuoden 2010 syksyksi. OpusCapitan kiireinen aikataulu oli Iskulla tiedostettu asia, minkä takia projektin suhteen oltiin liikkeellä jo alkuvuodesta. (Koivujoki 2010.)

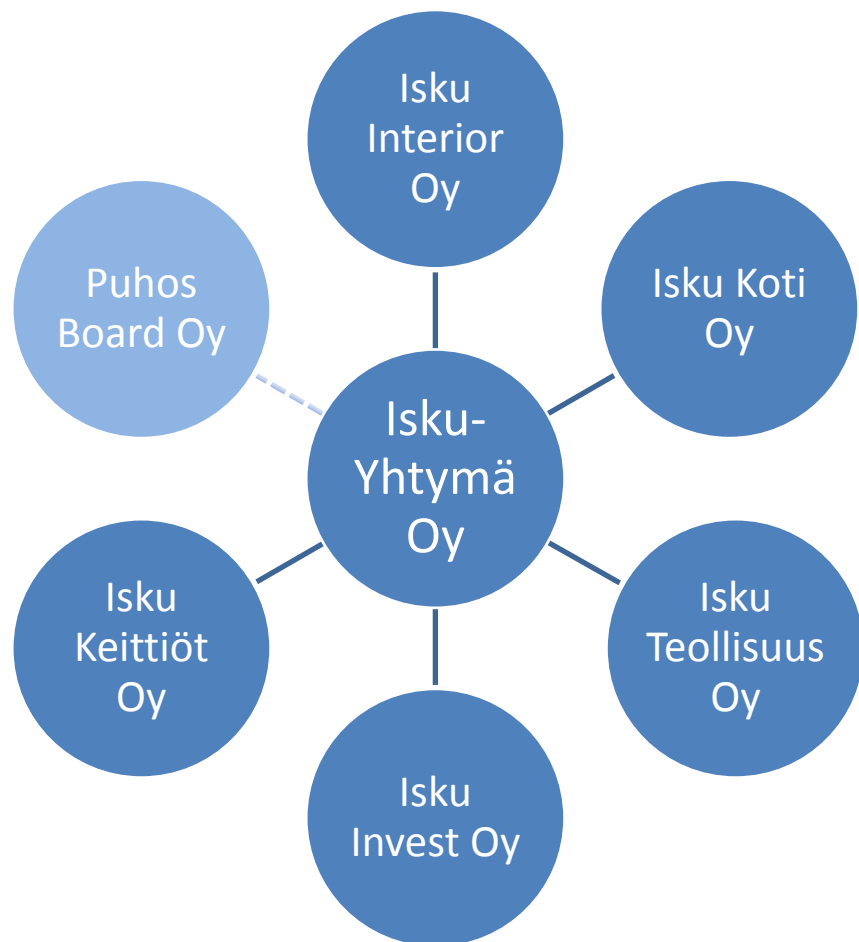
4.1 Yritysesittely

Isku on suomalainen, Eino Vikströmin vuonna 1928 perustama Pohjoismaiden johtava huonekalualan perheyritys, joka suunnittelee, valmistaa, markkinoi sekä toteuttaa sisustusratkaisuja koteihin ja julkisiin tiloihin asiakkaan tarpeiden mukaisesti. Iskulla on noin 40 myymälää Pohjoismaissa ja Baltian alueella, minkä lisäksi Iskulla on kolme tuotantolaitosta. Yleisesti ulkomaan toimintojen osuus on noin 30 %. Konsernin liikevaihto oli vuonna 2009 151 miljoonaa euroa ja taseen loppusumma hieman alle 100 miljoonaa euroa. Konsernin omavaraisuusaste oli yli 50 % vuonna 2009. Henkilöstöä konsernissa työskenteli keskimäärin 1270 henkilöä. (Isku Intranet 2010.)

Yrityksenä Iskulla on monta perusjalkaa. Iskun toimintoihin kuuluvat kotikalusteiden vähittäiskauppa, julkisten tilojen kalustaminen, keittiökalustaminen, huo-

nekalujen valmistaminen sekä kiinteistöliiketoiminta. Isku-konsernin emoyhtiönä toimii Isku-Yhtymä Oy. Tämän lisäksi konserniin kuuluu useita kotimaisia ja ulkomaisia yhtiöitä. Operatiivisen liiketoiminnan kannalta olennaisimmat konserniyhtiöt ovat Isku Interior Oy, Isku Koti Oy, Isku Keittiöt Oy, Isku Teollisuus Oy sekä Isku Invest Oy. (Isku Intranet 2010.)

Isku-Yhtymä Oy toimii siis konsernin emoyhtiönä. Yhtiöön kuuluu konsernin johto. Isku-Yhtymä Oy ei varsinaisesti itsessään harjoita liiketoimintaa. Kuviossa 6 on esitetty Isku-konsernin rakenne pääpiirteittäin. Emoyhtiön lisäksi kuviossa näkyy konsernin olennaisimmat liiketoimintayksiköt. Isku-Yhtymä Oy omistaa Puhos Board Oy:sta 49 prosenttia eli Puhos Board Oy on konsernin osakkuusyhtiö. (Isku Intranet 2010.) Iskun tarkempi juridinen organisaatiokaavio näkyy tämän työn liitteessä 1 (LIITE 1).

KUVIO 6. Iskun Organisaatio.

Isku Interior Oy suunnittelee sekä toteuttaa julkisen ja yrityssektorin asiakkaille tarpeiden mukaisia työtilaratkaisuja. Näillä julkisten tilojen kalusteilla sisustetaan esimerkiksi kouluja, toimistoja, virastoja sekä hoiva-, palvelu- ja erityisasumisen tiloja. Isku Interior Oy omistaa Isku-konserniin kuuluvien julkisten tilojen kauppaa harjoittavien ulkomaisten tytäryhtiöiden osakekannat. Näitä ulkomaisia tytäryhtiöitä sijaitsee Pohjoismaissa, Baltian maissa sekä Venäjällä. Vuonna 2009 yhtiössä työskenteli keskimäärin noin 200 henkilöä. (Isku Intranet 2010.)

Isku Koti Oy on huonekalu- ja sisustustavarataloketju, jonka valikoimaan kuuluu kodin kalusteita ja sisustusratkaisuja. Mallistoon kuuluu tuotteita kodin eri tiloihin. Kalusteiden lisäksi Isku Koti Oy:n myymälöissä on saatavilla patjoja, mattoja, valaisimia, kodin tekstiilejä sekä sisustustuotteita. Ketjuun kuuluu 31 omaa myymälää Suomessa, kolme myymälää Baltiassa sekä 60 Isku-kauppiasta. Yhtiössä työskenteli keskimäärin noin 200 henkilöä vuonna 2009. (Isku Intranet 2010.)

Isku Keittiöt Oy on keskittynyt keittiöratkaisujen suunnitteluun, valmistamiseen sekä markkinointiin. Yhtiöllä on noin 20 Isku Keittiö-kauppiasta eri puolella Suomea. Tämän lisäksi yhtiön tiimiin kuuluu myyjäverkoston myyjiä sekä asennusorganisaation asentajia. Henkilöstöä yhtiössä on noin 30 henkilöä. Isku Keittiöt Oy:llä on myös oma kokoonpanotehdas. Isku Keittiöt Oy:stä omistaa 100 % holdingyhtiö Isku Festiva Oy. (Isku Intranet 2010.)

Isku Teollisuus Oy valmistaa, markkinoi ja myy verhoiltuja tuotteita, komponentteja ja suuria määriä levykalusteosia sekä markkinoi koivusahatavaraa. Suuri osa Isku Teollisuus Oy:n tuotteista myydään Iskun muille konserniyhtiöille. Yhtiöllä on ruotsalainen tytäryhtiö Direktlaminat AB. Henkilöstöä yhtiössä on noin 500 henkilöä. (Isku Intranet 2010.)

Isku Invest Oy keskittyy konsernin hallinto- ja rahoitustoimintojen hallintaan. Yhtiö hoitaa muun muassa muiden konserniyhtiöiden kirjanpito-, IT-, isännöinti- ja henkilöstöhallinnon palveluita. Isku Invest Oy omistaa myös erinäisiä kiinteistöyhtiöitä ja harjoittaa täten kiinteistöjen vuokrausta, omistusta sekä hallinnointia. Tämän lisäksi yhtiö toimii myös konsernin sisäisenä pankkina sekä omistaa ja

hallinnoi konsernin sisäistä terveysasemaa. Yhtiössä työskentelee noin 40 henkilöä. (Isku Intranet 2010.)

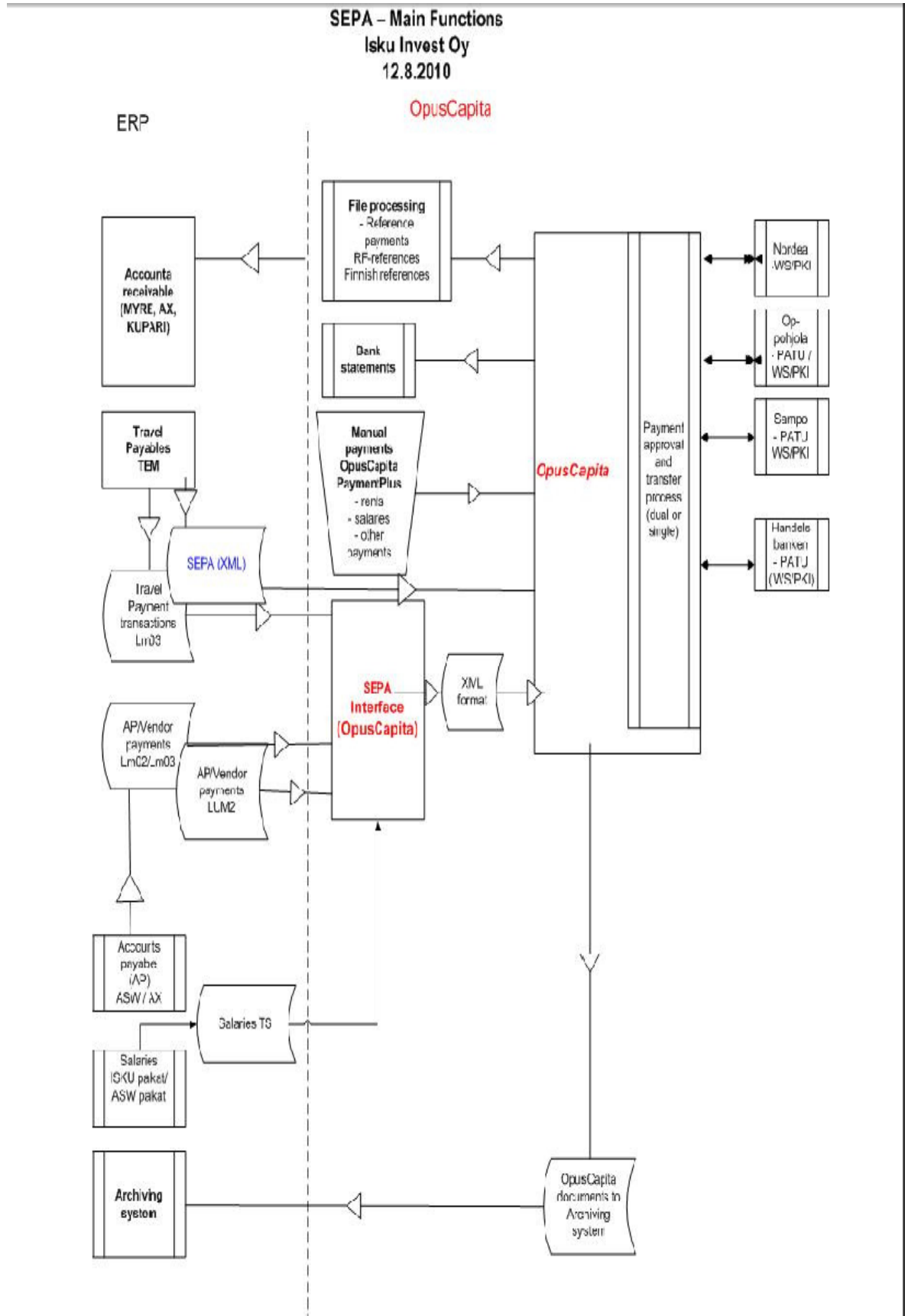
4.2 Laskentajärjestelmän kuvaus

Iskulla on käytössä useita eri taloushallinnon ohjelmia, kuten kuvioista 7 voidaan nähdä. Reskontrat hoidetaan IBS ASW - sekä Microsoft AX -ohjelmien avulla. Isku Teollisuus Oy on ainut yhtiö, jonka ERP:nä (Enterprise resource planning = toiminnanohjausjärjestelmä) käytetään Microsoft AX:ää. Muiden Isku-yhtiöiden ERP:nä käytetään pääsääntöisesti itse kehitettyjä ohjelmia. (Koivujoki 2010.)

Iskun matkalaskuja hallitaan TEM-matkalaskujärjestelmän avulla. TEM on Basware-ohjelmistotoimittajan matkalaskusovellusratkaisu, joka automatisoi sekä matkasuunnittelua että matkalaskujen käsittelyprosessia. TEM on myös Iskun taloushallinnon ainoa ohjelma, joka tuottaa suoraan uutta XML-muotoista SEPA-maksuaineistoa OpusCapita-ohjelmistoon. (Koivujoki 2010.)

Palkkojen maksussa Iskulla on käytössä oma räätälöity palkanlaskentajärjestelmä tuntipalkkoissa. Kuukausipalkat hoidetaan IBS ASW:n avulla. Iskulla otetaan 2011 vuoden aikana käyttöön uusi Mepco-palkanlaskentajärjestelmä kuukausi- ja tuntipalkkoihin. Mepco korvaa Iskulla käytössä olevat palkanlaskentajärjestelmät. Mepco tuottaa suoraan SEPA XML -muotoista aineistoa OpusCapitaan. Myös myyntireskontra on Isku Teollisuus Oy:tä lukuun ottamatta Iskun tarpeisiin räätälöity oma ohjelmisto. Isku Teollisuus Oy:n myyntireskontra hoidetaan Microsoft AX:n avulla. Vuokrareskontra, muun muassa kiinteistöyhtiöiden osalta, on keskitetty Kupari-vuokrareskontraohjelmaan. (Koivujoki 2010.)

Kuvioista 7 voidaan nähdä, että TEM-matkalaskujärjestelmä on Iskun ainoa taloushallinnon ohjelmisto, joka tuottaa suoraan uutta XML-aineistoa. Muut ohjelmistot tuottavat vanhojen standardien mukaista aineistoa, jonka OpusCapita konvertoi XML-aineistoksi ennen kuin se lähetetään pankkiin. (Koivujoki 2010.)

KUVIO 7. Iskun laskentajärjestelmän kuvaus. (Isku Invest 2010)

Microsoft AX -toiminnanohjausjärjestelmään olisi ollut mahdollista ostaa projektin aikana uusi WD56-komponentti, joka olisi tuonut mahdollisuuden tuottaa AX:stä suoraan uutta XML-standardin mukaista aineistoa. Iskulla komponenttia ei kuitenkaan otettu tässä vaiheessa käyttöön, koska se olisi lisännyt projektin työ määrää jonkin verran. Komponentti itsessään olisi myös nostanut projektin kokonaiskustannuksia. (Koivujoki 2010.)

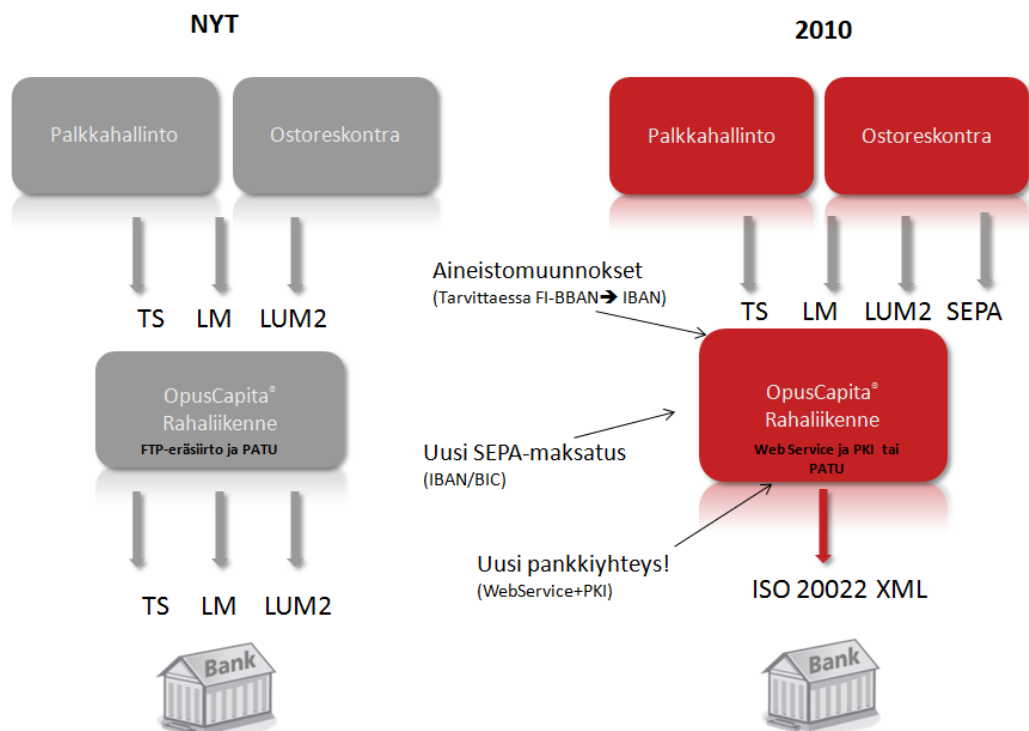
4.3 Suoritettavat toimenpiteet

Projektin SEPA:n käyttöönottamiseksi käynnistyi 16.6.2010 aloituspalaverilla, jossa kartoitettiin tehtävät toimenpiteet. Projektin taustana oli siis siirtyminen yhtenäiseen euromaksualueeseen eli SEPAan. Tämä asetti järjestelmille tietyjä muutosvaatimuksia. Siirtymä SEPAan oli määritelty tapahtuvan vaiheittain. Pääsääntönä oli järjestelmien päivittäminen SEPA-aineistoa tuottaviksi ja käsitteleviksi vuoden 2010 loppuun mennessä.

Projektin päätavoitteina oli päivittää OpusCapita uuteen versioon, joka täyttää SEPA-vaatimukset. Tämän lisäksi OpusCapita-liittymiin tehtäisiin SEPA-toiminnallisuuden tarvitsemat muutokset. Lopputavoitteena oli ottaa käyttöön sovellusten uudet ominaisuudet sekä perehdyttää ja kouluttaa käyttäjät ohjelmiston muuttuneen toiminnallisuuden osalta. (Isku Invest 2010.)

Tarkoituksena oli ottaa käyttöön OpusCapita SEPA-maksatustoiminnot sekä ohjelmiston uudet ominaisuudet. Projektin sisällytettiin myös maksujen kaksoishyväksyntä sekä viitejaon käyttöönotto. Kyseinen käyttöönotto edellytti päivitystä, ohjelmiston konfigurointia sekä testausta. Uusi OpusCapita-ohjelmisto asennettiin ensin testipalvelimelle, jossa suoritettaisiin konfiguroinnit ja testaukset. Hyväksytyt testaukset jälkeen nykyiset tietokannat siirrettäisiin tälle palvelimelle. Tämän jälkeen tehtäisiin vielä tarvittavat konfiguroinnit sekä testaukset, minkä jälkeen ohjelma otettaisiin tuotantokäyttöön.

Käytännössä OpusCapita tekee muutoksen ASW:sta tulevaan kotimaan- ja ulkomaan maksuaineistoon, ASW:sta saatavaan palkka-aineistoon, Iskun oman palkkajärjestelmän tuottamaan aineistoon sekä myös Microsoft AX:sta tulevaan kotimaan- ja ulkomaan maksuaineistoon. Valmista SEPA XML -aineistoa saadaan ainoastaan TEM-matkalaskujärjestelmästä. OpusCapita konvertoi TEM:ää lukuun ottamatta Iskun taloushallinnon ohjelmista saapuvan maksuaineiston SEPA XML -aineistoksi kuvion 8 mukaisesti.

KUVIO 8. Maksustandardien muutos OpusCapitassa. (Jaakkola 2010)

Uutta OpusCapita -versiota päivitettäessä on otettava huomioon myös yrityksen ja pankkien väliset sopimukset. Suomalaiset pankit ovat valinneet tietoturvamenukseen Web-palveluyhteyden ja julkisen avaimen järjestelmän PKI:n (Public Key Infrastructure). Iskulla tuli asennuksen alkaessa olla voimassa olevat WebService- ja pankkisopimukset, jotta tarvittavat muutokset OpusCapitassa saatiin tehtyä. Mikäli pankin SEPA-valmius ei asennushetkellä olisi riittävä WebServices-yhteyden osalta, pankin kanssa voidaan toimia vanhan PATU-kanavan kautta, kunnes pankki on valmis siirtymään WebServicesin käyttöön.

Uusien pankkisopimusten laatiminen Iskun ja eri pankkien välillä kuului myös osana SEPA-projektiin. Pohjola Pankin uudessa sopimuksessa asiakas ja pankki sopivat Iskun pankkitilien eräsiirtopalveluiden ja maksuliikepalveluiden käyttöi-keudesta. Sampo Pankin sopimuksen aineistosiirtopalveluvaltakirjaan tehtiin muutos XML-aineistosiirroista. Nordean pankkisopimukseen tehtiin Web Servi-ces -yhteyskäytännön käyttöönotto aineistojen siirto- ja tunnistautumismenetel-mänä. (Koivujoki 2010.)

SEPA-toimenpiteiden lisäksi OpusCapitaan lisättiin myös kaksi muuta uutta omi-naisuutta, jotka sisällytettiin SEPA-projektiin. Maksujen kaksoishyväksyntä sekä saapuvien maksujen viitejako olivat siis osana tätä projektia, vaikka ne eivät suo-ranisesti SEPAn käyttöönottoon liity. Kaksoishyväksynnällä tarkoitetaan käytän-nössä sitä, että maksuerää ei voida lähettää pankkiin ennen kuin se on saanut kah-den eri henkilön hyväksynnän. Saapuvien maksujen viitejaon avulla yritysten pankkitileille tulevat viitteelliset maksut saadaan jaettua automaattisesti oikeisiin reskontriin viitenumeroiden perusteella. (Isku Invest 2010.)

4.4 Projektin kulku

SEPA-projekti käynnistyi Iskulla varsinaisesti 30.3.2010 suunnittelupalaverin muodossa. Tässä palaverissa oli läsnä Iskun henkilöiden lisäksi OpusCapitan joh-taja ja asiakassuhteista vastaava Ari Honkaniemi. Palaverissa kartoitettiin tulevan projektin laajuus ja sisältö pääpiirteittäin. Honkaniemi kertoi yleisesti suoritetta-vista toimenpiteistä eli OpusCapitan ohjelmistopäivityksestä sekä uusittavista pankkisopimuksista. Tässä vaiheessa oli selvillä, että SEPAn siirtymävaihe tulisi päätymään virallisesti vuoden 2010 lopussa, mutta Honkaniemi mainitsi kuiten-kin pankeilla olevan mahdollisuus tuottaa erityispalveluna vanhanmallista toimin-taa lokakuuhun 2011 asti.

Projektin virallinen aloituspalaveri pidettiin 16.6.2010 Iskun tiloissa. OpusCapitan puolelta paikalla oli Tarja Jaakkola, joka toimi projektin projektipäällikkönä toi-mittajan puolelta. Palaverissa käytiin läpi OpusCapitan version vaihtoon ja SE-PAn käyttöönottoon vaadittavat toimenpiteet. Projektin taustojen ja tavoitteiden

kertaamisen jälkeen kartoitettiin Iskun liiketoimintaympäristö sekä taloushallinnon sovellukset sekä niiden mahdolliset SEPA-valmiudet. Palaverissa nimettiin projektille projektiorganisaatio sekä huomioitiin uuden OpusCapitan käyttöönoton vaatima käyttökatos.

Pankkien sekä eri sovellusten SEPA-valmiuksien lisäksi tarkasteltiin uuden version testiympäristöä. Nordea oli ainoa pankki, joka oli kesällä 2010 jo täysin valmiina SEPAa varten. Muilla pankeilla Web Services -yhteyskäytäntö ei ollut vielä kunnossa, mutta SEPA-aineistoa voitaisiin muiden pankkien osalta lähettää vanhassa PATU-kanavassa. Muiden pankkien valmiustilanteeseen palattaisiin uudestaan syksyllä, jolloin tehtäisiin päätös, mikä tulee olemaan lopullinen yhteystapa mihinkin pankkiin.

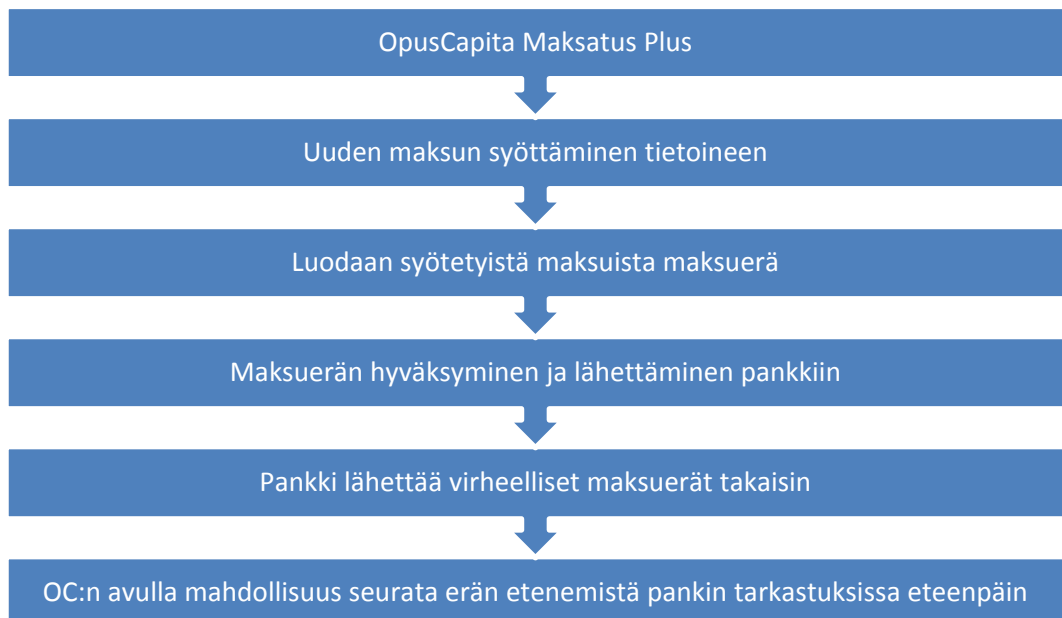
Aiemmin OpusCapita-palvelin on ollut Iskun tiloissa, mutta jatkossa testi- ja tuotantopalvelin tulisi olemaan Logican (IT-palveluyritys) tiloissa. Testaus tulisi tapahtumaan tällä uudella palvelimella. Eri liittymät ja testaukset sovelluksiin tehtäisiin sovellusten oikeilla tuotantomateriaaleilla. Hyväksyntätestauksen jälkeen nykyinen tuotantokanta siirrettäisiin uudelle palvelimelle, tehtäisiin tarvittavat konfiguroinnit ja otettaisiin ohjelmisto käyttöön.

Seuraavan kerran kokoonnuttiin projekti- ja testaussuunnitelman läpikäyntiin Iskun tiloissa 16.8.2010. Palaverissa oli läsnä aloituspalaverin tapaan Iskun henkilöstöä sekä Tarja Jaakkola OpusCapitalta. Projektin ensimmäinen osa koostuisi version päivittämisestä uudelle palvelimelle sekä testaamisesta. Vastuu asennuksista sekä pääosa testaamisesta olisi projektin aikana OpusCapitalalla. SEPA-maksuaineistojen testaus pankkeihin suoritettiin Iskun tiloissa OpusCapitan edustajan johdolla. Projektin seuraavaan vaiheeseen kuuluisi version päivittäminen tuotantopalvelimelle sekä lopullinen käyttöönotto. Edellä mainittuihin projektin kahteen päävaiheeseen määriteltiin etukäteen myös muutama tarkistuspiste projektin etenemisen seuraamiseksi. Projektin päätöksen arvioitiin tässä vaiheessa, elokuun puolivälissä, tapahtuvan 8.11.2010.

Seuraava tapaaminen OpusCapitan edustajan kanssa käytiin 11.10.2010, jolloin testattiin maksuaineistojen lähettämistä pankkeihin. Testaukseen osallistui Isku

Invest Oy:n laskentapäällikkö Paula Koivujoki sekä OpusCapitan konsultti Maarit Rantamäki. Testauksessa käytettiin Isku Teollisuus Oy:n, Isku Invest Oy:n sekä Isku Koti Oy:n koti- ja ulkomaisia oikeita maksuja. Sampo Pankkiin maksuja lähetettäessä maksuerä lähetettiin vahingossa pankkiin kahteen kertaan ja rahat lähtivät tililtä täten kaksinkertaisesti. Ennen tämä ei olisi ollut mahdollista, sillä pankit tarkastivat maksuerät ja ilmoittivat mahdollisista kahteen kertaan tulleista maksueristä. SEPA:n tulon myötä tätä tarkistusjärjestelmää ei enää pankeilla ole. Testauksessa käytettiin uutta OpusCapita 2010:tä testipalvelimella, joka muuttuisi projektin lopussa varsinaiseksi tuotantopalvelimeksi.

OpusCapitan uuden version koulutus testiympäristössä viivästyivät yhdellä viikolla sairastapauksen vuoksi. Koulutus pidettiin 21.10.2010 Iskun tiloissa OpusCapitan konsultin Maarit Rantamäen johdolla. Iskun puolelta tilaisuudessa oli läsnä taloushallinnon työntekijöitä sekä laskentapäällikkö Paula Koivujoki. Koulutuksessa opeteltiin uuden OpusCapita Maksatus Plus -ohjelmiston avulla SEPA-maksun lähettämistä pankkiin. Kuviossa 9 on kuvattu SEPA-maksun vaiheet. Tässä vaiheessa projektia oli selvillä, että lopullinen käyttöönottopäivä viivästyisi jonkin verran alkuperäisestä suunnitelmasta.

KUVIO 9. SEPA-maksun kulku.

Edellä mainittujen vaiheiden jälkeen tietokannat siirrettiin tuotannosta uudelle palvelimelle. Tuotantopalvelimen konfiguroinnin sekä OpusCapitan suorittaman

etätestauksen valmistuttua OpusCapita MaksatusPlus -ohjelmiston käyttöönotto tapahtui lopullisesti 26.11.2010 eli kuukautta myöhemmin kuin alkuperäisesti oli tarkoituksena. Projekti saatiin kuitenkin virallisesti päätökseen ajoissa SEPA-siirtymävaiheen puitteissa eli marraskuun lopussa. Käyttöönottoprojektin virallinen päätös tapahtui Iskun tiloissa 29.11.2010.

OpusCapitan kanssa projektin aikana käytyjen palaverien lisäksi myös Sampo Pankin sekä OP-Pohjolan edustajat vierailivat Iskulla. Pankkien edustajat selvittivät lähinnä yleisiä SEPAn tulosta johtuvia toimenpiteitä pankeissa sekä pankkien ja yritysten välillä.

4.5 Käytetyt resurssit

Ensimmäisessä suunnittelupalaverissa 30.3.2010 OpusCapitan johtaja Ari Honkaniemen työarvio projektista oli noin 15–20 työpäivää. Arvio tarkentui kuitenkin elokuussa laadittuun työsuunnitelmaan peräti 31 työpäivän suuruiseksi. Projektin päätösdokumentissa lopullinen toteutunut työmäärä OpusCapitan puolelta oli 30 työpäivää. Projektin työsuunnitelmaan jäi siis vielä käyttämättä yksi päivä työhön. Sampo Pankin ja OP-Pohjolan Web Services -yhteyskäytäntö on tarkoitus ottaa käyttöön toukokuussa 2011. Projektia päätettäessä sovittiin, että edellä mainittu yksi työpäivä käytetään toukokuun jatkotoimenpiteiden suorittamiseen. Jos toukokuussa tarvitaan lisäpäivä, siitä sovitaan erikseen.

Projektin alussa laadittiin sopimus projektin sisällöstä sekä OpusCapitan konsultointipäivä ja –tuntiveloituksesta. Toteutuneen 30 työpäivän mukaan laskettu lopullinen summa projektin kustannuksista OpusCapitan osalta oli noin 34 000 euroa. Tähän lisättyä Basware-ohjelmistoyhtiölle maksetut korvaukset liittyen TEM-matkalaskujärjestelmän muutoksiin, nousevat koko projektin ulkopuolisten toimittajien kustannukset noin 35 000 euroon.

Iskun henkilöstön henkilötyöpäiviä projektiin käytettiin noin 30 päivää, joka sosiaalikuluneen vastaa noin 8000 euroa. Iskun puolelta projektiin osallistui eniten laskentapäällikkö Paula Koivujoki, joka toimi projektissa Iskun projektipäällikkö-

nä. Projektissa käytettiin henkilötyöpäiviä myös Iskun IT-puolelta uutta serveriä asennettaessa. Näiden lisäksi myös Iskun OpusCapita-pääkäyttäjä, Kati Lepikko toimi olennaisena osana projektia. Yhteenlaskettuna projektin kokonaiskustannukset kohosivat siis yli 40 000 euroon.

4.6 Johtopäätökset

Yhtenäiseen euromaksualueeseen siirtyminen aiheuttaa yleisellä tasolla muutoksia palveluissa, teknologiassa sekä lainsäädännössä. SEPA-palvelut korvaavat vastaavat maksuliikennepalvelut tilisiirron, suoraveloituksen sekä maksukorttien osalta. Teknologian kannalta vanhanmalliset maksuaineistot muuttuvat koko SEPA-alueella uuteen C2B XML -muotoon SEPA-siirtymäajan loppuun mennessä eli viimeistään 31.10.2011. Uusi maksupalvelulaki vaikuttaa ainakin yritysten ja pankkien välisten sopimusten laatimiseen. Maksupalvelulaissa määrätään myös enimmäisajoista, joiden kuluessa palveluntarjoajien on suoritettava maksutapah-tumat. Erityisesti SEPA-alueella ulkomaanmaksujen tapahtuma-aikoja on tarkoitus lyhentää.

Yrityksille SEPA on muutosprojektin lisäksi hyvä tilaisuus luoda kattava katsaus omien taloushallintojärjestelmien toimintaan ja niiden uusimiseen. Vanhanmalliset maksustandardit muunnetaan uudeksi SEPA-maksuaineistoksi joko ohjelmistopäivitysten tai konversioiden avulla. Isku päivitti maksuliikenneohjelmistonsa OpusCapitan uuteen versioon SEPAn käyttöönoton keskeisimpänä asiana. Projektin kustannukset ulkopuolisten toimittajien työn osalta olivat noin 34 000 euroa ja Iskun puolelta noin 8000 euroa. Kokonaiskustannukset kohosivat siis yli 40 000 euroon. Iskun kokoisessa keskisuudessa yrityksessä SEPAn siirtyminen vaati siis huomattavaa rahallista panostusta.

Projekti kesti kokonaisuudessaan maaliskuun lopusta marraskuun loppuun eli noin kahdeksan kuukautta. Yhteensä henkilötyöpäiviä projektiin käytettiin ulkopuolisten toimittajien sekä Iskun henkilöstön osalta noin 60 päivää. SEPAn käyttöönottoprojekti sitoi myös huomattavan määrän työaikaan rahallisten kustannusten lisäksi.

Iskulla SEPA-projekti saatiin hyvin aikataulun puitteissa valmiiksi. SEPA-maksatus on otettu käyttöön Nordean, Sampo Pankin sekä OP-Pohjolan kanssa. Iskun ja Sampo Pankin sekä OP-Pohjolan välillä kulkevat SEPA- ja muut maksut kulkevat vielä vanhassa PATU-kanavassa vuoden 2011 kevääseen asti. Näiden pankkien kanssa uuden Web Services -kanavan käyttöönotto on tarkoituksena tehdä keväällä 2011.

Huomattavista kustannuksista huolimatta SEPASTA odotetaan olevan suurta hyötyä yrityksille. Maksukorttien osalta kauppiaiden on helpompi palvella esimerkiksi matkailijoita, jotka jatkossa käyttävät maksuvälineenään vastaavanlaista SEPAsirumaksukorttia kuin kotimaisetkin asiakkaat. Kansainvälistä kauppaa etenkin euroalueella tekevät yritykset, kuten Isku, hyötyvät SEPAN ansiosta nopeammista tilisiirroista sekä maksujen halvemmissa kustannuksissa. Kansainvälisesti toimivat yritykset voivat myös vähentää ulkomaisten keräilytiliensä määrää ja keskittää toimintojaan harvemmille, esimerkiksi kotimaisille tileille.

SEPAN siirtymävaihe alkoi vuonna 2008 ja alkuperäisen suunnitelman mukaisesti siirtymäajan tuli päättyä vuoden 2010 lopussa. Pankeille kuitenkin myönnettiin lisääaikaa tuottaa vanhanmallisia maksupalveluita lisäpalveluina lokakuun 2011 loppuun asti. Siirtymävaiheen aikana olennaisimmat muutokset koskivat maksupalveluita, teknologiaa sekä maksupalvelulainsäädäntöä.

Työn teoriaosuudessa esiteltiin yleisesti yhtenäisen euromaksualueen olennaisinta sisältöä ja tarkoitusta. SEPAN mukanaan tuomat muutokset eriteltiin kolmeen keskeisimpään muutosvoimaan. Muutosten esittelyn yhteydessä vertailtiin myös uutta vanhaan lainsäädännön, palveluiden sekä teknologian osalta. Yhtenäisen euromaksualueen siirtymäsuunnitelma sekä –aikataulu kuului myös teoriaosuuden sisältöön. Muutosvoimista keskityttiin tarkimmin palveluiden uudistuksiin, joihin kuuluivat siis SEPA-tilisiirto, SEPA-suoraveloitus sekä kansainväliset sirumaksukortit.

Teoriaan perehdyttiin kirjallisten sekä elektronisten lähteiden avulla. Yhtenäinen euromaksualue on verrattain uusi asia, joten hedelmällisimmät lähteet löytyivät Internetistä. Euroopan maksuneuvoston, Euroopan keskuspankin, Finanssialan keskusliiton sekä monien muiden pankkien Internet-sivut sekä erilaiset julkaisut tarjosivat parhaiten ensi käden tietoa aiheesta.

Työn varsinaisessa tutkimusosiossa pyrittiin vastaamaan siihen, kuinka paljon ja minkälaisia kustannuksia yhtenäiseen euromaksualueeseen siirtyminen aiheuttaa Isku Yhtymä Oy:n kaltaisessa keskisuuressa yrityksessä. Tämän lisäksi tarkoituksena oli selvittää SEPA-käyttöönottoprojektiin kuuluvia toimenpiteitä ja projektin kulkua. Tutkimusmenetelminä käytettiin havainnointia sekä haastattelua. Näiden menetelmien avulla tutkimusongelmiin saatiin vastattua erinomaisesti. SEPA-projektin aiheuttamat kustannukset onnistuttiin selvittämään sekä rahallisesti että projektiin käytettyinä henkilötyöpäivinä. Myös projektin kulku ja siihen sisältyneet toimenpiteet kartoitettiin kattavasti tutkimusosiossa.

Mahdollisena jatkotutkimusaiheena voisi olla esimerkiksi SEPAN hyötyjen toteutumisen tutkiminen muutaman vuoden sisällä. Kuten tässä tutkimuksessa todettiin,

tähän mennessä SEPA on aiheuttanut yrityksille lähinnä kustannuksia. Jatkossa SEPAn on kuitenkin tarkoitus tuottaa yrityksille säästöä rahallisesti sekä nopeuttaa maksupalveluiden tapahtuma-aikoja. Toisena mahdollisena jatkotutkimuksen aiheena voisi olla selvittää, esimerkiksi loppuvuodesta 2011, ovatko yritykset ja pankit lopullisesti valmiita ja siirtyneitä yhtenäiseen euromaksualueeseen.

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet:

HE 169/2009. Hallituksen esitys maksupalvelulaiksi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. 13.–14. osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Rantanen, H. 2010. Konekielisen tiliotteen standardi muuttuu. Tilisanomat 4/2010, 48–51.

Snellman, J. 2010. SEPA: loppurutistus edessä. Tilisanomat 5/2010, 38-41.

Vänskä, H. 2009. Sepa-projektit viivästyvät yrityksissä. Kauppalehti 17.9.2009.

Sähköiset lähteet:

Aro, M. 2006. SEPA – Yhtenäinen euromaksualue. Lahden ammattikorkeakoulu [viitattu 9.12.2010]. AMK-opinnäytetyö. Saatavissa:
<https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/11130/2007-04-03-02.pdf?sequence=1>.

Basware. 2010. SEPAn vuosi 2010 – suomalaisorganisaatiot siirtyvät euromaksualueeseen [viitattu 28.11.2010]. Saatavissa:
http://www.basware.com/FI/News_and_Events/news/Pages/2010_02_04_sepa.aspx.

Grönlund, C. 2010. SEPAn vaikutuksia laskujen maksuun – Case KSS Energia. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu [viitattu 9.12.2010]. AMK-opinnäytetyö. Saatavissa:
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/21407/Gronlund_Camilla.pdf?sequence=1.

Euroopan Keskuspankki. 2006a. Yhteinen Euromaksualue (SEPA). Euroopan Keskuspankki [viitattu 15.11.2010]. Saatavissa:

http://www.ecb.int/pub/pdf/other/sepa_brochure_2006fi.pdf.

Euroopan Keskuspankki. 2006b. Maksukorttien Sepa – Eurojärjestelmän näkemys [viitattu 29.11.2010]. Saatavissa:

<http://www.ecb.int/pub/pdf/other/eurosystemsviewsepacards200611fi.pdf>.

European Central Bank. 2010a. About the project [viitattu 3.12.2010]. Saatavissa:

<http://www.ecb.int/paym/sepa/about/html/index.en.html>.

European Central Bank. 2010b. Relative importance of the main payment instruments in the EU (2009) [viitattu 6.12.2010]. Saatavissa:

http://www.ecb.int/press/pr/date/2010/shared/img/pr100913.en_img000.jpg.

European Payments Council. 2009. Tietoa julkiselle sektorille [viitattu 12.12.2010]. Saatavissa:

http://www.europeanpaymentscouncil.eu/knowledge_bank_download.cfm?file=SEPA%20for%20the%20Public%20Sector%20-%20Finnish.pdf.

European Payments Council. 2010. SEPA Vision and Goals [viitattu 21.11.2010]. Saatavissa:

http://www.europeanpaymentscouncil.eu/content.cfm?page=sepa_vision_and_goals.

Finanssialan keskusliitto. 2009a. Yhtenäinen euromaksualue yrityksille [viitattu 9.10.2010]. Saatavissa:

http://www.fkl.fi/modules/system/stdreq.aspx?P=2854&VID=default&SID=311258627286847&A=process%3aida.aspx%3acaller%3dopenDocument%3aprm1%3dwwwuser_fkl%3adocid%3d27765%3asec%3d%3aext%3d.pdf&S=1&C=55914.

Finanssialan keskusliitto. 2009b. SEPA vaikutukset yrityksille [viitattu 1.12.2010]. Saatavissa:

http://www.fkl.fi/modules/system/stdreq.aspx?P=3960&VID=default&SID=988785064492458&A=process%3aida.aspx%3acaller%3dopenDocument%3aprm1%3dwwwuser_fkl%3adocid%3d38778%3asec%3d%3aext%3d.pdf&S=1&C=56627.

Finanssialan keskusliitto. 2010. Yhtenäisen euromaksualueen toteutuminen Suomessa – Suomen kansallinen SEPA-siirtymäsuunnitelma. Versio 4 [viitattu 5.10.2010]. Saatavissa:

http://www.fkl.fi/modules/system/stdreq.aspx?P=2854&VID=default&SID=422213026515141&A=process%3aida.aspx%3acaller%3dopenDocument%3aprm1%3dwwwuser_fkl%3adocid%3d1007961%3asec%3d%3aext%3d.pdf&S=1&C=56403.

Kirjavainen, T. 2010. Euroopan maksuliikenne muuttumassa – raportti SEPA:n vaikutuksista yrityksen toimintaan. Tampereen ammattikorkeakoulu [viitattu 9.12.2010]. AMK:n opinnäytetyö. Saatavissa:

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/16381/Kirjavainen_Tiia.pdf?sequence=1.

Maksupalvelulaki. 2010. Lain numero 30.4.2010/290 [viitattu 2.1.2011]. Saatavissa:

[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100290?search\[type\]=pika&search\[pika\]=maksupalvelulaki](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100290?search[type]=pika&search[pika]=maksupalvelulaki).

OpusCapita. 2010. Nyt tehdään hartiavoimin töitä SEPA-valmiuksia varten [viitattu 27.12.2010]. Saatavissa:

<http://www.opuscapita.fi/opuscapita.asp?viewID=788>.

Osuuspankki 2010. SEPA ja yrityksen järjestelmät [viitattu 20.11.2010]. Saatavissa:

<https://www.op.fi/op?cid=151012464&srcpl=3>.

Suomen Pankki. 2010. Yhtenäinen euromaksualue (SEPA) [viitattu 16.12.2010].

Saatavissa:

<http://www.bof.fi/fi/rahoitusmarkkinat/kehityshankkeet/sepa.htm>.

Thuren, I. 2010. SEPA – Euroopan yhtenäisen maksualueen vaikutukset yrityksen taloushallintoon Tampereen ammattikorkeakoulu [viitattu 9.12.2010]. AMK:n opinnäytetyö. Saatavissa:

<https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/15250/Thuren%20Inka.pdf?sequence=1>.

Muut lähteet:

Isku Intranet. 2010. Iskun konserniesittely intranetissä.

Isku Invest. 2010. OpusCapita version vaihto ja SEPA-maksatustoiminnot. Projektisuunnitelma.

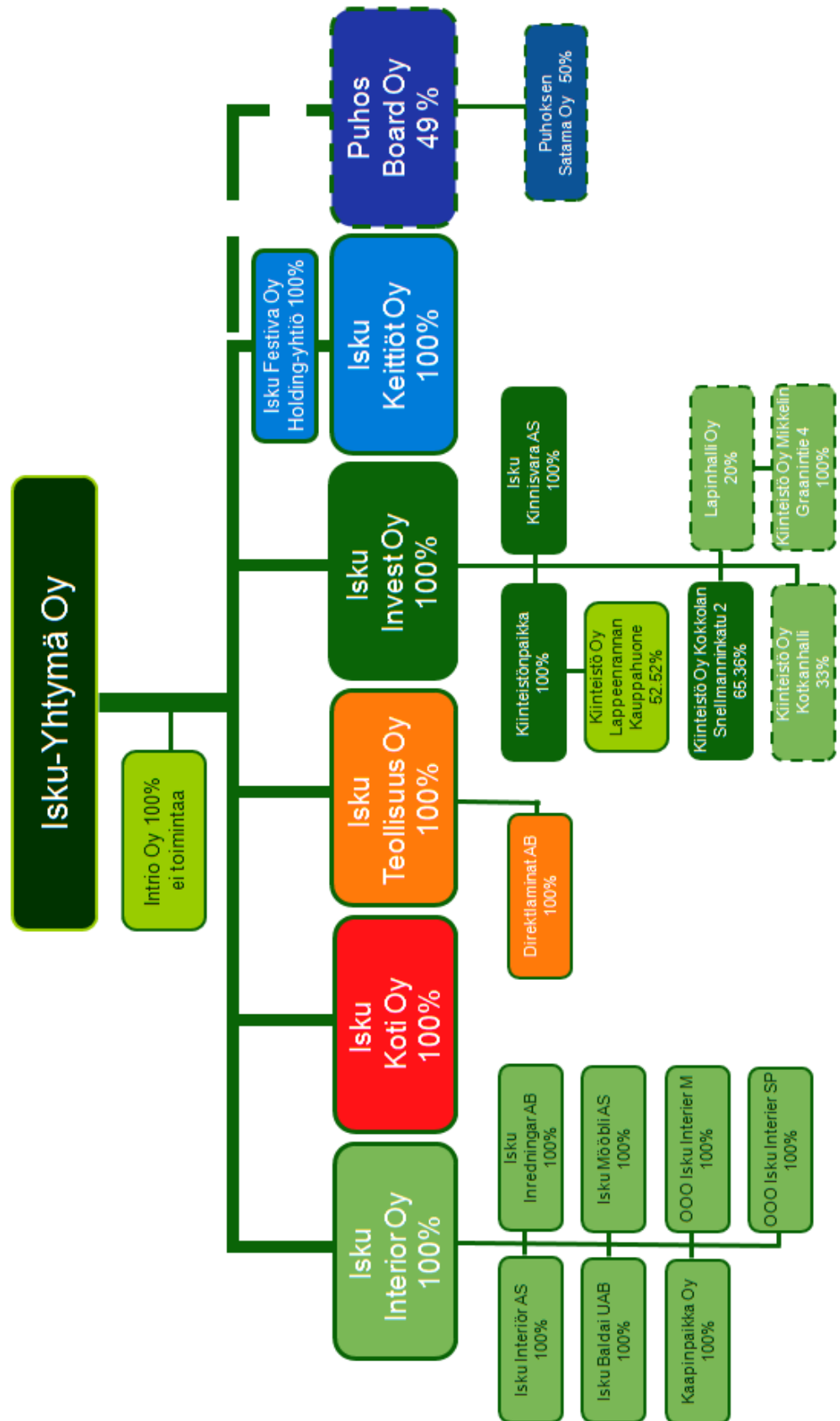
Jaakkola, T. 2010. SEPA Workshop. SEPA-konsultointi PowerPoint.

Jokinen, S. & Kulmala, M. 2010. OP-Pohjola. Tapaaminen 30.8.2010.

Koivujoki, P. 2010. Laskentapäällikkö. Isku Invest Oy. Haastattelu 2.12.2010.

Vesander, S. 2010. Head of cash management sales. Sampo Pankki. Tapaaminen 24.8.2010.

LIITTEET
Liite 1

Iskun juridinen organisaatiokaavio. (Isku Intranet 2010)